

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

NEGYEDIK SZEKCIÓ

Király és Dömötör kontra MAGYARORSZÁG

(10851/13 számú kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2017. Január 17.

Ezen határozat az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdésében foglalt körülmények beálltával válik véglegessé. Szerkesztői változtatás alá eshet.

Király és Dömötör kontra Magyarország ügyben

az Emberi Jogok Európai Bírósága (Negyedik Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

Vincent A. De Gaetano, *Elnök,*

Sajó András,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Krzysztof Wojtyczek,

Egidijus Kūris,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer,

Marko Bošnjak, *bíráks,*

és Marialena Tsirli, *Szekció Jegyzőkönyvvezető,*

a 2016. november 29-i zárt ülésén lefolytatott tanácskozását követően az azon időpontban elfogadott alábbi ítéletet hozza:

ELJÁRÁS

1. Az eljárás a 10851/13 számú kérelem alapján indult melyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény („az Egyezmény”) 34. cikke alapján két magyar állampolgár, Király Alfréd és Dömötör Norbert urak („a kérelmezők”) 2013. február 5-én Magyarország ellen nyújtottak be.

2. A kérelmezőket Kádár A. úr, Budapesten praktizáló ügyvéd képviselte. A magyar kormányt („a Kormány”) képviselője, Tallódi Z. úr képviselte az Igazságügyi Minisztériumból.

3. A kérelmezők azt állították, hogy a hatóságok kötelezettségszegést elkövetve elmulasztották megvédeni őket egy roma-ellenes tüntetésen megnyilvánuló rasszista fenyegetéssel szemben és elmulasztották az incidens hatékony kivizsgálását, amellyel megsértették az Egyezmény 8. Cikkét.

4. A kérelmet 2015. november 16-án továbbították a Kormánynak.

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

5. Az első kérelmező 1971-ben született és Devecseren él. A második kérelmező 1979-ben született és Ajkán él. A kérelmezők roma származásúak.

6. G.F. úr a *Jobbik Magyarországért Mozgalom Párt* (a továbbiakban: „Jobbik”) parlamenti képviselője, 2012. augusztus 5. napjára “Élni és élni hagyni” szlogennel Devecseren tartandó tüntetést hirdetett. A tüntetés háttérében az állt, hogy 2012. július 25-én összetűzések törtek ki a település roma és nem roma családjai között. Ezzel kapcsolatban tizenhét személyt hallgatott ki a rendőrség, és fokozott rendőri készséget rendeltek el a községben, a romák lakta utcákon állandó járőrözés mellett.

7. A kérelmezők beadványa szerint a rendőrség tudomással bírt arról, hogy az ellenséges tömeg jelenléte a településen erőszakhoz vezethet. A rendőrség hivatalos forrásból értesült, hogy a Jobbikon kívül kilenc, militáns viselkedéséről, roma ellenes és rasszista nézeteiről ismert szélsőjobboldali szervezet lesz még jelen a tüntetésen. A rendőrséget szintén tájékoztatták arról, hogy a tüntetők összecsapást terveznek a rendőrséggel és a kisebbségi közösséggel. A szélsőjobboldali szervezetek honlapjai szerint a tüntetést a “roma bűnözés” ellen szervezték, mivel “a devecseri romák verik a magyarokat” és mivel “a roma bűnözők képtelenek betartani az együttélés szabályait”.

8. Devecsert kiemelten veszélyeztetett övezetnek tekintették és 2012. augusztus 1-től nyolc rendőrségi egységet vezényeltek ki a településre a fokozott jelenlét biztosítása és ellenőrzések végzése érdekében. Mintegy 200 rendőrt – köztük a rohamrendőrség tagjait – vezényelték ki Devecserbe a tüntetés biztosítására. A tüntetés napján gyakrabban tartottak ellenőrzéseket a megyében, beleértve a közlekedési ellenőrzéseket is. A Veszprém megyei rendőrkapitányság felkérte a Roma Nemzetiségi Önkormányzatot, hogy tájékoztassa a roma lakosságot a tervezett tüntetésről.

9. A tüntetésen mintegy 4-500 személy vett részt. G.F. úr beszédében kijelentette, hogy a tüntetés célja a magyarok jogos önvédelme volt. A roma közösség tagjai által elkövetett bűncselekményekre hivatkozva a halálbüntetés visszaállítását követelte, és a roma közösséget azzal fenyegette, hogy a Jobbik visszajön Devecserre, ha a bűnözés folytatódik. Azt is kijelentette, hogy a roma nem “normális”.

10. T.L. úr, a *Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom* vezetője beszédében említette, hogy a roma bűnözés mindenhol jelen van az országban, és bárhol megjelennek, csak a rombolás, pusztulás és rettegés jelenik meg. Szerinte a romák ki akarták irtani a magyarokat, akiknek nem maradt választásuk, mint áldozattá válni, vagy visszavágni. L.A. úr *Szebb Jövőért Polgárőr Egyesület* vezetője azt állította, hogy a romák évente magyarok százait ölik meg az Állam jóváhagyásával. Véleménye szerint a romák tönkreteszik a magyar polgárokat. Arra hívott fel, hogy söpörjük ki ezt a szemetet az országból, keljünk fel ellenük és üldözzük el ezt a bűnöző társaságot, amely elnyomja a magyarokat. Beszédét azzal zárta, hogy a magyarok minden eszközt bevethetnek ennek a célnak az elérése érdekében. Ty. Zs. úr, a *Betyársereg vezetője*, a fajok közötti háborúról és nemzetiségi

alapú ellentétéről beszélt. Azt mondta, hogy üzeni kell, mielőtt ez az ellentét elharapódzik. Azt említette, hogy a roma kisebbségbe genetikusan kódolva van a bűnözés, és kijelentette, hogy az egyetlen lehetőség az erő alkalmazása annak érdekében, hogy “kitapossuk ezt a jelenséget, amely ki akar minket irtani az életterünkből”.

M.I. úr az *Új Gárda* vezetője felszólította a Kormányt, hogy vessen véget a roma bűnözésnek, és figyelmeztetett, hogy baj lesz, ha a magyarok türelme elfogy. Végül, O.I. úr, a *Jobbik* Veszprém megyei alelnöke azt mondta az egybegyűlteknak, hogy nem lesz kegyelem, és minden bűncselekmény és minden egyes csínytevés meg lesz bosszulva; a közösségnek magának kell megvédeni saját magát, ha a hatóságok nem teljesítik kötelességüket, és nem védik meg a polgárokat a roma bűnözők ellen.

11. A beszédek után a tüntetők végigvonultak a Vásárhelyi utcán, amely Devecser romák lakta körzete, miközben a “cigánybűnözés”, “cigányok meghaltok”, “rátok gyűjtjük a házaikat, és benne fogtok meghalni”, “visszajövünk, ha elmentek a rendőrök” jelszavakat és obszcén sértéseket kiabáltak. A rendőrséget arra bíztatták, hogy ne védje meg a roma lakosságot a tüntetőktől, és engedjék ki őket a házukból. Elszórtan katonaságot imitáló erődemonstrációk is lezajlottak, katonai egyenruhához hasonló öltözetben, formációban, parancsokkal és tisztelgéssel.

12. Néhány tüntető eltakarva arcát ledöntötte a kordont, botokkal és ostorral volt felfegyverkezve. A tüntetés vezetői betondarabokat, köveket és műanyag flakonokat dobáltak a kertekbe, melyre az őket követő tömeg is biztatott.

13. A Kormány és a kérelmezők a tüntetés egyéb vonatkozásaiban nem értettek egyet.

14. A roma lakta szomszédságon átvonuló tüntetés körülbelül harminc percig tartott, és ez alatt mindkét kérelmező a Vásárhelyi utca házainak kertjében maradt. Az első kérelmező azt állította, hogy hallotta a rendőrök rádiójának közlését, mely szerint a tüntetők botokkal, kövekkel, ostorral és vascsővekkel vannak felfegyverkezve. Ezen kívül egyik ismerőst megsértette egy kertjébe dobott kő, de a rendőr, akinek erről a kérelmező beszámolt, nem tett semmit. A második kérelmező elmondása szerint, a tüntetés két vezetőjének listája volt és a tömegnek ő mutatta, hogy mely házakban élnek roma családok.

15. A kérelmezők szerint a rendőrség jelen volt a tüntetésen, de passzív maradt és nem oszlatta fel a tüntetést; ezen kívül nem tettek meg semmit annak érdekében, hogy a tüntetők büntetőjogi felelősségét megállapítsák. A rendőrség kapcsolattartója által készített jelentés említette, hogy a tüntetés szervezője, F. G. úr képtelen volt ellenőrzése alatt tartani az eseményeket, és nem volt hajlandó ellenállni a résztvevők akaratának.

16. A Kormány szerint a biztonsági erők parancsnoka haladéktalanul intézkedett, amikor a résztvevők erőszakhoz folyamodtak, megfelelően kezelte a tömeget és az erőszakos tüntetőket elkülönítette a többiektől.

17. 2012. szeptember 21-én a Belügyminiszter civil szervezetek levelére reagálva tájékoztatást adott ki, mely szerint a rendőrség eljárása megfelelő volt, és a rendőrség negyven főt, köztük öt tüntetőt hallgatott ki. Két sértett vallomása alapján a rendőrség büntetőeljárást indított ismeretlen tettesek ellen garázdaság bűncselekménye miatt, melyet később közösség tagja elleni bántalmazás bűncselekményére minősítettek át. Az ügyiratok alapján úgy tűnik, hogy közösség tagja elleni bántalmazás bűncselekménye miatt hónapokkal az eseményt követően még egy büntetőeljárás indult.

18. 2012. novemberben az Alapvető Jogok Biztosa jelentést adott ki az eseményekről. A jelentés arra jutott, hogy a rendőrség elmulasztotta annak felmérését, hogy az esemény folyamán sérült-e valakinek valamely alapvető joga vagy szabadsága. Egy ilyen felmérés ahhoz a következtetéshez vezetett volna, hogy a szomszédságban élő emberek az elhangzott sértéseket kényszer alatt kellett végighallgassák. A jelentés szerint a tüntetést arra használták fel, hogy etnikai alapú feszültséget keltsen az etnikai közösség kollektív büntudatát kihasználva. A jelentés azzal folytatta, hogy mivel a rendőrség a gyülekezési jog korlátjait nem érvényesítette, ez zavart okozott a békés gyülekezés joga és a roma lakosság méltóságához és magánélethez való joga vonatkozásában.

Azt is kiemelte, hogy egyes beszédek gyűlöletkeltésre is alkalmasak voltak, melynek bizonyítéka az volt, hogy ezen beszédek követően követeltek meg roma házakat. A Biztos sajnálatosnak találta, hogy a rendőrség a helyszínen nem azonosította az elkövetőket, annak ellenére, hogy feladata a bűnmegelőzés és bűncselekmények felderítése, az emberi méltóság védelme és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának és fizikai integritásnak az érvényesítése.

19. Mindkét kérelmező panasszal élt a Veszprém megyei rendőrkapitánysághoz, arra hivatkozva, hogy a rendőrség nem lépett fel a tüntetőkkel szemben, és ezzel kockáztatta életüket és emberi méltóságukat.

20. 2012. november 22-én a rendőrség elutasította a kérelmezők panaszát, arra hivatkozva, hogy a tüntetés feloszlásának feltételei nem álltak fenn, mivel a tüntetők tíz percen belül felhagytak jogellenes vagy rendbontó magatartásukkal. A rendőrkapitányság azt állapította meg, hogy a tüntetés békés maradt, mivel eltekintve a kődobálástól, nem történt összetűzés a rendőrség, a tüntetők és a roma lakosság között. Azt is megállapította, hogy a tüntetőknek csak kis csoportja volt botokkal és ostorokkal felfegyverkezve. Abban a tekintetben, hogy a rendőrkapitányság elmulasztotta volna a tüntetők személyazonosságának megállapítását, és a gyanúsítottak előállítását, a rendőrkapitányság megállapította, hogy az ilyen intézkedések csak súlyosbították volna a helyzetet, és ahhoz vezettek volna, hogy a tüntetők a rendőrség ellen erőszakot alkalmaznak.

21. A fellebbezés során eljáró Országos Rendőr-főkapitányság fenntartotta hatályában az elsőfokú közigazgatási határozatot.

A kérelmezők által benyújtott bírói felülvizsgálat iránti kérelem eredményeképpen azonban megváltoztatta az első fokú határozatát és új eljárásra utasította a megyei rendőrkapitányságot.

22. A Veszprém Megyei Rendőrkapitányság a 2013.október 29-i és 2014.június 25-i határozataiban ismét, ugyanazon az alapon utasította el mindkét kérelmező kérelmét. A rendőrkapitányság megállapította, hogy a tüntetés alapvetően békés maradt, mivel a résztvevők többsége nem csatlakozott az erőszakot alkalmazókhoz. A rendőrkapitányság megállapította, hogy lett volna alapja a tüntetés feloszlásának, mivel néhány résztvevő fel volt fegyverkezve, és jó alappal lehetett feltételezni, hogy erőszakos bűncselekményeket követtek el valamely közösséggel szemben. Mindazonáltal arra a következtetésre jutott, hogy a tüntetés feloszlása jelentős kockázattal járt volna, mivel korábbi tapasztalat szerint ezek a résztvevők valószínűleg a rendőrség ellen alkalmaztak volna erőszakot.

23. Az Országos Rendőr-főkapitányság 2013.december 19-én és 2014.augusztus 5-én a fellebbezési eljárás során fenntartotta hatályában ezeket a határozatokat, és megállapította, hogy bár a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. tv. 14. § szerint a rendőrségnek kötelessége volt a tüntetés feloszlása, joguk volt ettől eltekinteni, ha ez nagyobb kockázattal jár, mint a tüntetés folytatásának engedélyezése. Mindemellett, az eljáró parancsnok helyesen döntött, amikor nem alkalmazott semmilyen intézkedést a tüntetők ellen, mivel az a rendőrség a tüntetők közötti összeütközéshez vezetett volna, amely nemcsak a rendőrséget magát, hanem a helyi lakosokat is veszélyeztette volna. A másodfokú hatóság elfogadta, hogy egyes tüntetők jogellenes magatartása sértette a kérelmezők alapvető jogait, de arra a megállapításra jutott, hogy ezen jogok védelmére való törekvés több kárt okozott volna mint hasznót.

24. A kérelmezők ezen határozatok bírói felülvizsgálatát kérték, arra hivatkozva, hogy a gyülekezési jogról szóló törvény 14. §-a értelmében a rendőrségnek mérlegelés nélküli kötelessége feloszlítani a békésnek nem minősülő tüntetéseket.

25. A Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 2014. December 3-i és a 2015.március 19-i ítéleteiben elutasította a kérelmezők kereseteit. Úgy találta, hogy bár a békésnek nem minősülő tüntetés feloszlásának helye lett volna, erre azonban csak abban az esetben kerülhetett volna sor, ha a tüntetés teljes egészében elveszti békés jellegét. Elszórt erőszakos cselekmények, mint amelyek a jelen esetben előfordultak, nem szolgálhattak jogalapul a feloszláshoz. A bíróság azt is figyelembe vette, hogy a rendőrségnek a tüntetés feloszlásáról való döntés tekintetében mérlegelési joga volt. Ami a kérelmezőknek azon kérelmét illeti, hogy a rendőrség egyes résztvevőkkel szemben kényszerítő

eszközöket kellett volna alkalmazzon, a bíróság kiemelte, hogy az ilyen intézkedések a rendőrség és a tüntetők közötti összetűzésekhez vezettek volna. Ezért a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy bár lett volna alapja a tüntetés felosztatásának, vagy egyes résztvevőkkel szemben kényszerítő eszközök alkalmazásának, a rendőrség helyesen tette, hogy ezektől tartózkodott. Hozzátette, hogy a kérelmezők alapvető jogainak potenciális megsértése nem a rendőrség állítólagos passzivitására vezethető vissza, hanem a tüntetők viselkedésére.

26. A kérelmezők felülvizsgálati kérelmet terjesztettek be a Kúriához. A 2015. szeptember 23-i és a 2016. január 6-i ítéleteiben a Kúria megerősítette, hogy a gyülekezési jogról szóló 1989.évi III. törvény alapján a tüntetés felosztatása a rendőrség számára inkább lehetőség volt, mint kötelezettség, és mások alapvető jogainak korlátozása önmagában nem jelenti a gyülekezéshez való jog korlátozását. Mindemellett, a felosztatás csak utolsó lehetőségként kerülhetett volna szóba, akkor, ha valószínűsíthető lett volna, hogy a tüntetés súlyos következményekkel jár.

Az Alapvető Jogok Biztosának jelentése alapján a Kúria úgy találta, hogy bizonyos erőszakos cselekmények ellenére a tüntetés egész évben békés maradt. A bíróság továbbá megállapította, hogy a rendőrségnek az arányosság elvét kellett tiszteletben tartania, és helyes következtetésre jutott abban a tekintetben, hogy a menet felosztatása súlyosabb hátrányt jelentett volna a roma közösségnek, mint az, hogy a tüntetés ellenőrzött keretek között folytatódik.

Az egyedi intézkedések hiánya tekintetében a Kúria megállapította, hogy egy rendőrségi egység (csapaterő) került bevetésre a rend fenntartása érdekében, és ez az intézkedés nem tette lehetővé az eljáró rendőrök számára egyes tüntetők elkülönítését, és velük szemben egyedi intézkedések alkalmazását.

A Kúria szintén elutasította a kérelmező azon érvelését, hogy a rendőrség semmit nem tett meg annak érdekében, hogy megvédje őket és a roma kisebbség más tagjait. Bebizonyítottak találta, hogy a rendőrség kordonnal korlátozta a tüntetőket és jegyzőkönyv felvételével, videofelvételekkel biztosította, hogy a jogsértőket később felelősségre vonják.

27. A kérelmezők és a Magyar Helsinki Bizottsággal büntető feljelentést tettek a tüntetésen elhangzott beszédek és a roma közösség elleni támadások miatt. Az ügyet később egyesítették azokkal a büntetőfeljelentésekkel melyeket ugyanebben az ügyben harmadik személyek tettek. 2012. november 22-én a Veszprém Megyei Rendőrkapitányság nyomozást indított közösség tagja elleni bántalmazás ügyében a büntető törvénykönyv 174/B. § alapján. A rendőrkapitányság a büntető törvénykönyv 269. § (b) pontja (közösség elleni izgatás) alapján a tüntetés alatt elhangzott beszédek miatt külön nyomozást indított.

28. A közösség elleni izgatás miatt indított nyomozást 2013. szeptember 24-én a rendőrkapitányság beszüntette. A rendőrkapitányság

úgy találta, hogy bár a beszédek tartalma sértő volt a roma kisebbség számára és erkölcsileg elítélendő volt, mégsem lehetett bűncselekménynek minősíteni azokat. Különösen arra tekintettel, hogy a beszédek célja nem az volt, hogy meggondolatlan, ösztönös, káros és erőszakos reakciókat váltsanak ki. Ugyanebben a döntésben a rendőrkapitányság tájékoztatta a kérelmezőket, hogy az ügyészség hivatalát kérte fel vádemelésre egy magánszemély ellen közösség tagja elleni bántalmazás miatt.

29. A kérelmezők feljelentése alapján a Veszprém Megyei Ügyészség fenntartotta hatályában a nyomozás beszüntetésére vonatkozó határozatot. Megállapította, hogy a közösség elleni izgatás bűncselekményének jogilag védett érdeke a közérkölc. Így a kérelmezők az állítólagos bűncselekménynek nem voltak áldozatai és nem volt joguk megtámadni a nyomozást beszüntető határozatot. Mindazonáltal a megyei ügyészség a saját hatáskörében megvizsgálta a döntést. Megállapította, hogy a Devecseren tartott beszédek gyalázkodó és megalázó kijelentéseket tartalmaztak a roma kisebbség tekintetében, és gyűlöletkeltő kijelentéseket is tartalmazhattak, de nem provokáltak aktív gyűlöletet és nem szólíthatták fel a hallgatóságot a helyi romák elleni erőszakra.

30. Ami a közösség tagja elleni bántalmazás ügyében indított nyomozást illeti, a rendőrség megállapította, hogy az erőszakos cselekményekben négy személy vett részt, akik követet dobáltak. A gyanúsítottak közül hármat nem lehetett azonosítani, míg a Veszprém Megyei Ügyészség vádat emelt a negyedik személy, K.T. úr ellen. Őt bűnösnek találták és 2015. június 2-án az Ajkai Járásbíróság tíz hónapi, két évre felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte. A fellebbezési eljárásban a Veszprémi Törvényszék fenntartotta a K.T. úr elleni ítéletet, azzal, hogy a büntetést egy év három havi, három évre felfüggesztett börtönbüntetésre változtatta.

31. A kérelmezők, egy harmadik személlyel együtt szintén feljelentést tettek hivatali kötelezettség elmulasztása miatt, a büntető törvénykönyv 438. § alapján. Ezt az eljárást az Ügyészség Központi Nyomozó Irodája a 2012. október 17-én hozott határozatával beszüntette. A határozatban megállapította, hogy az adott bűncselekményt csak szolgálatban lévő katonák követhetik el, rendőrök nem.

II. VONATKOZÓ HAZAI JOG ÉS GYAKORLAT

32. Az Alaptörvény a következőképpen rendelkezik:

VI. cikk

„(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

33. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény („Alkotmánybíróságról szóló törvény”) a következőképpen rendelkezik:

26. §

(1) Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán

- a) az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és
- b) jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

(2)1 Az (1) bekezdéstől eltérően, az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján, ha

- a) az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és

- b) nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.

...”

27.§

“Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés

- a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és
- b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.”

55. §

“... (3) Ha az indítvány az e törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek nem felel meg, a főtitkár hiánypótlásra hívja fel az indítványozót, aki annak harminc napon belül köteles eleget tenni. Ha az indítványozó a hiánypótlási felhívásnak határidőben nem, vagy ismételt hiányosan tesz eleget, az indítvány érdemi vizsgálatára nem kerül sor.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott eseten kívül az indítvány nem kerül érdemi elbírálásra, ha

- a) az indítványozó az indítvány előterjesztésére a törvényben meghatározott határidőt elmulasztotta, illetve a mulasztást felhívás ellenére sem igazolta,
- b) nyilvánvalóan nem jogosult terjesztette elő az indítványt,
- c) az indítvány elbírálása nyilvánvalóan nem tartozik Alkotmánybíróság hatáskörébe,
- d) a beadvány nem minősül indítványnak, vagy
- e) az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

(5) Az Alkotmánybíróságnak az indítvány érdemi vizsgálat nélküli visszautasításáról szóló döntését - a főtitkár javaslatára - az Alkotmánybíróság egyesbíróként eljárva hozza meg.”

34. A Büntető törvénykönyv vizsgált időszakban hatályos és releváns rendelkezései a következők:

Nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz tartozó személy elleni bántalmazás

174/B.§

„(1) Aki mást valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása miatt bántalmaz, illetőleg erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, bűntettet követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Közösség elleni izgatás

269. cikk

„Aki nagy nyilvánosság előtt

a) a magyar nemzet,

b) valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport vagy a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszít, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

35. Az Alkotmánybíróság 2008. május 27-én hozott 75/2008 (V.29) AB számú ítéletének vonatkozó részei a következők:

„6. Az Alkotmánybíróság külön vizsgálta a Gytv.-nek a rendezvények feloszlításáról szóló 14. § (1) bekezdését. A rendelkezés szerint a rendőrségnek kötelező feloszlátnia a rendezvényt, ha a gyülekezési jog gyakorlása bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást valósít meg, mások jogainak és szabadságának sérelmével jár; a rendezvényen a résztvevők fegyveresen, illetőleg felfegyverkezve jelennek meg; bejelentéshez kötött rendezvényt bejelentés nélkül tartanak meg; bejelentéshez kötött rendezvényt a bejelentett időponttól, helyszíntől, útvonaltól, céltól, illetve napirendtől eltérően tartanak meg; bejelentéshez kötött rendezvényt tiltó határozat ellenére tartanak meg.

6.1. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a 14. § (1) bekezdésében található felsorolás első és második eleme (bűncselekmény vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívás, mások jogainak és szabadságának sérelme; fegyveres, illetőleg felfegyverkezett résztvevők) nem korlátozza a gyülekezési szabadságot. Az Alkotmány 62. § (1) bekezdése ugyanis a békés gyülekezéshez való jogot ismeri el, és abba nem tartozik bele a bűnelkövetés, a jogsérelem-okozás, vagy a fegyveres megmozdulás. Ilyen esetekben a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV.

törvény (a továbbiakban: Rtv.) is felhatalmazza a rendőrséget kényszerintézkedések alkalmazására.”

„7. ... A rendőrség mint jogalkalmazó szerv tevékenységének része, hogy konkrét esetekben értelmezze a Gytv.-t, és mérlegelje az alapjogokat és a közérdekű szempontokat. A jogértelmezési kérdésekben való konkrét állásfoglalás minden köztéri gyűlés esetén elkerülhetetlen. A normák értelmezése és alkalmazása körüli vitákat nem lehet előre kizárni. A rendőrségnek meg kell ítélnie, hogy a rendezvény a Gytv. hatálya alá tartozik-e, bejelentési kötelezettség alá esik-e, a Gytv. előírásainak és a bejelentésben foglaltaknak megfelelően zajlik-e, mások alapvető jogainak, szabadságának sérelmével jár-e, stb. Ezekhez hasonlóan mérlegelni kell, hogy indokolt-e a rendezvény feloszlata, és kényszerítő eszközök alkalmazása. A rendőrség jogalkalmazó tevékenységét a bíróság jogosult felülvizsgálni. A bírósági jogalkalmazás irányadó a rendőrség számára. A joggyakorlat egységesítése csökkenti a jogbizonytalanság veszélyét. Az Alkotmánybíróság határozata meghozatalakor tekintetbe vette a gyülekezési joggal kapcsolatos visszaélések veszélyeit. A hatóságok visszaélésszerű jogalkalmazásával szemben a Gytv. több jogorvoslati lehetőséget biztosít, amelyeket az Alkotmánybíróság már az Abh.-ban is értékelt. Hasonlóképpen létező és nem elhanyagolható veszély, hogy egyes gyűlések kezdeményezői, szervezői, résztvevői visszaélnek a gyülekezési szabadsággal, az Alkotmány és a Gytv. által elismert jogosultságokkal.

Azonban az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a mindenkit megillető gyülekezési jog nem csorbítható azon az alapon, hogy néhányan esetleg visszaélnek vele. A mások alapvető jogait sértő, illetve közvetlenül

veszélyeztető, törvényellenes gyűlésekkel szembeni fellépéshez a Gytv. és az Rtv. megfelelő kereteket biztosít. A Gytv. 14. § (1) bekezdése alkotmányosnak minősített rendelkezései alapján a nem békés rendezvényeket, gyűléseket fel kell oszlítani. Az Rtv. lehetővé teszi kényszerítő eszközök alkalmazását a rendőrség intézkedéseinek ellenszegülőkkel szemben, az Rtv. 59. §-a alapján a jogellenes magatartást tanúsító tömeggel szemben tömegoszlátási eszközök vehetők igénybe.”

36. A Legfelsőbb Bíróság 2215/2010 számú büntető elvi határozatának releváns részei a következők:

„A büntetőjog - a közösség elleni izgatás törvényi tényállásával - jelenleg biztosít eszközöket arra az esetre, ha a rasszista kijelentés az elhangzás körülményei folytán erőszak közvetlenül jelen lévő, világos veszélyével és egyéni jogok sérelmével fenyeget. Az uszító beszéd és az erőszakos tett ma sem maradhat büntetlenül.

Az az értelmezés, miszerint a gyűlöletre uszítás a fentieknek megfelelően az erőszak érzelmi előkészítését jelenti, a bírói gyakorlatban is következetesen érvényesül. ... Ekként a fentieknek megfelelően az ítélkezési gyakorlat is csak azon magatartást tekinti gyűlölet szítására alkalmasnak, amely - akkor is, ha eshetőleges szándékú elkövetésről van szó - feltétlenül magában foglalja annak felismerését is, hogy a felhevített gyűlölet szélsőséges aktivitásba (intoleráns, kirekesztő, jogfosztó magatartásba, végső esetben - erőszakos jellegű - cselekvésbe) csaphat át.”

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 8. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

37. A kérelmezők állítása szerint az Egyezmény 8. cikkében védett jogaik megsértését jelentette, hogy a hazai hatóságok elmulasztották megvédeni őket a tüntetőktől, és elmulasztották az esemény megfelelő kivizsgálását. A szóbanforgó cikk a következőképpen rendelkezik:

„1. Mindenkinnek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.

2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

A. Elfogadhatóság

1. A kérelmek Egyezménnyel való összhangja

(a) A felek előadásai

38. A Kormány előadta, hogy az Egyezmény 8. cikke nem alkalmazható a kérelmezők ügyében, és a kérelmezők nem sértettek az Egyezmény általuk hivatkozott cikke alapján. Ezzel kapcsolatban a Kormány előadta, hogy a kérelmezők a tüntetés helyszínén csak látogatóként voltak jelen, ezért a 8. cikkre az magánlakással kapcsolatosan nem hivatkozhatnak. Ezenkívül, a kérelmezők nem hivatkozhatnak a 8. cikkre és az állam azon kötelezettségére, hogy harmadik személyek támadása ellen megvédje őket, mivel nem szenvedtek el semmilyen sérülést. A Kormány azt is előadta, hogy a kérelmezők pszichológiai integritásával kapcsolatos panaszát a 3. és nem a 8. cikk alapján kell megítélni, mint ahogy az a *Karaahmed v. Bulgaria* (no. 30587/13, 24 February 2015) és *P.F. and E.F. v. the United Kingdom* ((dec.), no. 28326/09, 23 November 2010) ügyekben történt. Ezzel kapcsolatban a Kormány szintén előadta, hogy a kérdéses probléma nem volt olyan súlyos hogy a 3. cikk alkalmazását megindokolja.

39. A kérelmezők előadták, hogy a Kormány állításával ellentétben az Egyezmény 8. cikke szempontjából lényegtelen volt, hogy ők tényleges sérülést szenvedtek-e, mivel fizikai integritásuk világos és közvetlen veszélynek volt kitéve. Az első kérelmező, Király úr devecseri lakos volt és bár nem saját, hanem testvérének házában volt a tüntetés alatt, a helyi lakosokhoz illetve az adott helyhez fűződő kapcsolata elég szoros volt

ahhoz, hogy a 8. cikk szempontjából az adott helyiség “lakás”-nak minősüljön. Továbbá, azzal érveltek, hogy a 8. cikk alapján azok ellen a fenyegetések ellen is védelem jár, amelyeket ténylegesen nem váltanak valóra. Az adott esetben, különösen igaz ez, ha az erőszakkal való fenyegetés a fenyegetett személy roma származására hivatkozva történik. Nézetük szerint a roma közösséggel kapcsolatos fenyegetéseket egy nyíltan rasszista, erőszakos cselekményekkel párosuló felvonulás során tették, amelyek jelentős félelmet, és szorongást, valamint fenyegetettséggel és kiszolgáltatottsággal jártak. Ez a kérelmezők pszichológiai integritását érintette, amely lehetővé tette, hogy az adott ügyben a 8. cikk alkalmazható legyen. Ez különösen azért volt igaz, mert a kérelmezők szándékos zaklatás elviselésére kényszerültek, mivel nem tudták elkerülni a beszédek és a tüntetők által közvetített üzenetek végighallgatását.

40. A kérelmezők hivatkoztak a tüntetés általános összefüggéseire, és a roma kisebbséget sújtó széles körű megkülönböztetésre, beleértve a gyűlöletbeszéd gyakori előfordulását és a gyűlölet által motivált emberölések sorozatát. Végül hivatkoztak a *Bensaid v. the United Kingdom* ügyre, mely azt támasztja alá, hogy a Bíróság esetjoga nem zárja ki, hogy a 8. cikk sérüljön az olyan esetekben is, melyek nem érik el a 3. cikk alkalmazhatóságához szükséges súlyossági fokot, amennyiben a fizikai és erkölcsi integritást az ilyen eljárás elég súlyosan érinti (*Bensaid v. the United Kingdom*, no. 44599/98, § 46, ECHR 2001-I).

(b) A Bíróság mérlegelése

41. A “magánélet” fogalma az Egyezmény számmal 8. cikke alapján olyan széles körű, melyet nem lehet kimerítően meghatározni. Ez egy személy fizikai és pszichológiai integritásának különböző aspektusait jelöli. A személyes autonómia a 8. cikk által biztosított garanciák értelmezésének fontos alapelve. Ezért egy személy fizikai és társadalmi identitásának több vonatkozását foglalja magában. A Bíróság eddigi gyakorlatában az egyén etnikai identitása szintén ebbe a körbe tartozik (ld. *S. and Marper v. the United Kingdom* [GC], nos. 30562/04 és 30566/04, § 66, ECHR 2008-V, és *Ciubotaru v. Moldova*, no. 27138/04, § 49, 27 April 2010). Ide tartozik különösen valamely közösséggel szemben bármilyen negatív általánosítás alkalmazása, feltéve, hogy elér bizonyos szintet, alkalmas arra, hogy az adott közösség identitását és a közösség tagjainak önértékelését és önbizalmát érintse. Ilyen szempontból ezt úgy kell tekinteni mint, amely az adott közösség tagjainak magánéletére kihatással van (ld. *Perinçek v. Switzerland* [GC], no. 27510/08, § 200, ECHR 2015 (extracts)). Ezen az alapon döntött a Bíróság az Aksu ügyben úgy, hogy a 8. cikk alkalmazandó azokban az esetekben, ahol egy roma származású személy sértve érezte magát a romák törökországi jelenlétével kapcsolatos könyvben és szótárban található egyes passzusok tekintetében, és jogvédelmet kért (ld. *Aksu v. Turkey* [GC], nos. 4149/04 and 41029/04, § 60, ECHR 2012).

42. A Bíróság esetjoga alapján nem kizárható, hogy magánélet védelmének megsértése miatt a 8. cikk alkalmazható legyen az ilyen magatartás következtében, még akkor is, ha az nem elég súlyos ahhoz, hogy a 3. cikk alkalmazható legyen, feltéve, hogy a kérelmező fizikai és erkölcsi integritását az adott magatartás elég hátrányosan érinti (ld. *Costello-Roberts v. the United Kingdom*, 25 March 1993, § 36, Series A no. 247-C R.B. v. *Hungary*, no. 64602/12, § 79, 12 April 2016).

43. Ami a jelen esetet illeti, a bíróság megjegyzi, hogy a nem váltak valóra a roma kisebbséget érintő fenyegetések, melyek a kérelmezőknek 8. cikkre hivatkozva benyújtott panaszja alapjául szolgálnak, vagyis a kérelmezőkkel szemben nem alkalmaztak konkrét fizikai erőszakot. Mindazonáltal a bíróság értékelése szerint kétségtelenül félelmet és kiszolgáltatottságot okozhatott a tüntetés során elhangzott bármilyen fenyegetés, tekintettel arra a tényre, hogy a tüntetők egyes tagjai erőszakos cselekményeket hajtottak végre, valamint, hogy a beszédeket követően a tüntetők végigvonultak a roma lakta Vásárhelyi utcán (ld. fent 11. §), ahol a rendőrség arra kérte a lakókat, hogy ne hagyják el házaikat, és ahol a tüntetők azt kiabálták, hogy később visszajönnek. Ezen kívül a nyíltan roma ellenes tüntetést egy olyan településen szervezték meg, ahol már korábban is feszültség volt a roma és nem roma lakosok közt (ld. fent 6. §). Végül a fenyegetéseket a devecséri lakosok ellen intézték kifejezetten az etnikai kisebbséghez való tartozásuk miatt, és ezzel szükségszerűen sértették a közösség tagjainak, beleértve a kérelmezőknek az önértékelését és önbizalmát. Még általánosabban, amint azt a Bíróság már a 11. cikkel kapcsolatban korábban megállapította, félkatonai szervezetek rasszista tüntetése, amely közvetve ugyan, de rasszista cselekményekre buzdít, megfélemlítő hatással lehet egy etnikai kisebbség számára, különösen, ha a tüntetés az otthonukban éri őket és így ki vannak szolgáltatva a tüntetésen elhangzó üzeneteknek (ld. *Vona v. Hungary*, no. 35943/10, § 66, ECHR 2013). A Bíróság értékelése szerint az ilyen elemek elegendőnek bizonyulnak arra, hogy érintsék a kérelmezők pszichológiai integritását és etnikai identitását az Egyezmény 8. cikke alkalmazása szempontjából.

44. Ezért a kérelem érdemben (*ratione materiae*) nem összeegyeztethetetlen az Egyezmény rendelkezéseivel. Ennél fogva a bíróság a Kormány elfogadhatósággal kapcsolatos első ellenérvét elutasítja.

2. A hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítésének állítólagos elmulasztása

(a) A felek álláspontja

45. A Kormány álláspontja szerint a kérelmezők nem merítették ki a rendelkezésükre álló hazai jogorvoslati lehetőségeket. Alkotmányos panaszt terjeszthettek volna elő a Kúria 2015. szeptember 23-i határozatának

hatályon kívül helyezése érdekében. Ebben az eljárásban érvelhettek volna azzal, hogy a Kúria ítélete az Alaptörvényben biztosított jogait sértette, akár azért mert a Kúria alkotmányellenes jogszabályt alkalmazott, akár azért mert alaptörvény-ellenesen alkalmazott vagy értelmezett egy jogszabályt.

46. A kérelmezők vitatták a Kormány kifogását. Kiemelték, hogy a Kormány csak abban az esetben alkalmazhatja a jogorvoslat kimerítésének elmulasztásával kapcsolatos kifogást, ha bizonyítja, hogy mind elméletileg, mind gyakorlatilag hatékony jogorvoslat állt rendelkezésre az adott időszakban. A kérelmezők azzal érveltek, hogy a Kormány nem bizonyította, hogy egy alkotmányjogi panasz hatékony jogorvoslat lett volna az ő esetükben. Mindenesetre, a kérelmezők álláspontja szerint az alkotmányjogi panaszt csupán új eljárásra utasítások sorát eredményezte volna, melyet az alsóbb fokú bíróságok és végül a rendőrség bonyolított volna le. A rendőrség előtti eljárás azonban - figyelembe véve a várható hosszú időt és az általános politikai kontextust - nem jelentett hatékony jogorvoslatot. Előadták továbbá, hogy a rendőrség előtti eljárásban a fellebbezést a rendőrségen belül intézik el, ezért kizárt az ügy független elbírálása, mivel hierarchikus és intézményi kapcsolat van az alsóbb fokú, állítólagos mulasztással járó rendőrségi intézkedést ellátó személyek és azok között, akik az adott intézkedést kivizsgálják. Ebben az összefüggésben a kérelmezők hivatkoztak a Bíróság *Szerdahelyi v. Hungary* (no. 30385/07, § 31, 17 January 2012) ügyben hozott ítéletére, ahol a Bíróság kijelentette, hogy "nincs meggyőzve" arról, hogy a rendőrségen belül lebonyolított fellebbezés hatékony jogorvoslatnak tekinthető.

(b) A Bíróság mérlegelése

47. A Bíróság emlékeztet arra, hogy állandó esetjoga szerint az Egyezmény 35. cikk első § szerinti hazai jogorvoslattal kapcsolatos szabály célja annak biztosítása, hogy a Szerződő Államok lehetőséget kapjanak arra, hogy az állítólagos jogsértéseket orvosolják, mielőtt azokkal kapcsolatban a Bíróság előtt eljárás indul. Azonban csak olyan jogorvoslatok vehetők figyelembe, melyek hatékonyak. A Kormánynak kell bizonyítania, hogy az elmulasztott jogorvoslat az adott időpontban mind elméletileg, mind gyakorlatilag hatékony lett volna, ami azt jelenti, hogy rendelkezésre állt, alkalmas volt a kérelmező panaszának orvoslására, és a siker reális lehetőségével járt. Ha a Kormány az őt terhelő bizonyításnak megfelelt, a kérelmezők feladata annak bizonyítása, hogy a Kormány által biztosított jogorvoslattal ténylegesen éltek, vagy az eset adott körülményeit figyelembe véve az nem volt megfelelő vagy nem volt hatékony, vagy olyan különleges körülmények álltak fel, melyek alapján nem volt elvárható, hogy a kérelmező az adott jogorvoslattal éljen (ld. *Akdivar and Others v. Turkey*, 16 September 1996, § 65, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV és *Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina* [GC], nos. 2312/08 és 34179/08, § 58, ECHR 2013 (extracts)).

48. Az adott esetben a kérelmezők panasza arra irányul, hogy a helyi hatóságok elmulasztották magánéletükhöz való joguk védelmére irányuló kötelezettségük teljesítését. A Kormány nem hivatkozott olyan Alkotmánybírósági döntésre vagy ítéletre amely, hasonlóan a jelen Bíróság esetjogához, a magánélet védelméhez való jogból (melyet az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése biztosít) vezeti le az egyén etnikai identitásának védelméhez való jogot (ld. *S. and Marper v. the United Kingdom* [GC], nos. 30562/04 és 30566/04, § 66, ECHR 2008), és a magánélet védelmének érdekében fennálló intézményvédelmi köteletség fennállását és az ennek alapján végrehajtandó intézkedéseket még a magánszemélyek egymás közötti viszonylatában is (ld. *Söderman v. Sweden* [GC], no. 5786/08, § 78, ECHR 2013)..

49. A Bíróság megállapítja, hogy az Alkotmánybíróságról szóló törvény 27. és 55. §§-i alapján az alkotmányos jog hiánya kizárja az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatát. A Kormány nem bizonyította, hogy létezik olyan alkotmányos jog vagy helyi joggyakorlat, mely a siker lehetőségével biztosítaná egy magánszemély számára, hogy a rendőrség beavatkozását kérje a magánélete megvédése érdekében (ld. *mutatis mutandis*, *Apostol v. Georgia*, no. 40765/02, § 39, ECHR 2006-XIV).

Ebből az következik, hogy a kérelmet a hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítésének elmulasztása miatt nem lehet elutasítani.

3. Az elfogadhatósággal kapcsolatos konklúzió

50. A Bíróság megállapítja, hogy a kérelem nem minősül nyilvánvalóan alaptalannak az Egyezmény 35. cikk 3. § (a) alapján. Azt is megállapítja, hogy a kérelmet egyéb alapon sem lehet elfogadhatatlannak minősíteni. Ezért a kérelmet elfogadhatónak kell nyilvánítani.

B. Érdemi kérdések

1. A felek álláspontja

(a) A kérelmezők.

51. A kérelmezők hangsúlyozták, hogy a rendőrség nyilvánvalóan tudott arról, hogy a tüntetés veszélyt jelent a roma kisebbség számára, tekintettel a szélsőjobboldali csoportok felvonulásain kifejtett magatartással kapcsolatos korábbi tapasztalatokra, és tekintettel arra a tényre, hogy a tüntetést kifejezetten roma lakta környezetben szervezték meg. Ezt világosan jelezte, hogy a rendőrség az eseményeket megelőzően alaposan felkészült. Ezen kívül a tüntetés alatt mindvégig erőszakos és agresszív cselekményekről

számoltak be. A rendőrség ennek ellenére elmulasztotta a 8. cikk alapján őt terhelő kötelezettségek teljesítését, és nem védte meg a kérelmezőket az erőszakos egyéni támadásokkal szemben.

52. Először, a tüntetés hatósági szabályozás alá esik. Ebben a tekintetben a kérelmezők kiemelték, hogy a szabályozási környezet nem biztosít megfelelő védelmet rasszista felvonulásokkal szemben, mivel a rendőrségnek nem volt jogalapja a tüntetés betiltására, még azon az alapon sem, hogy az egyértelműen a roma kisebbség ellen irányult, és a tüntetők hajlamosak voltak az erőszakra. A rendőrség átirányíthatta volna a tüntetést valamely más területre vagy megtilthatta volna a tüntetőknek a romák lakta helyek megközelítését. Mindemellett köteles lett volna felszólítani a tüntetőket a jogellenes magatartás abbahagyására.

53. Másodszor, a rendőrség meg sem fontolta annak lehetőségét, hogy a Gyülekezési szabadságról szóló törvény 14. § alapján feloszlassa a tüntetést arra hivatkozva, hogy az bűncselekménynek minősül, elvesztette békés jellegét, sérti mások jogait és szabadságát, és a tüntetők fel voltak fegyverkezve. A kérelmezők álláspontja szerint a rendőrség rosszul értelmezte a jogszabályt, és nemcsak szórványos bántalmazás, hanem bármilyen fenyegetés bűncselekménynek minősül, különösen a közösség tagja elleni bántalmazással való fenyegetés. Szintén előadták, hogy egyetlen hatóság sem realizálta, hogy egy adott természetű roma-ellenes tüntetés önmagában sértette mások jogait és szabadságát. Mindemellett a kérelmezők ellentmondásosnak találták, hogy a helyi hatóságok ragaszkodtak ahhoz az álláspontjukhoz, hogy a tüntetés általában békés természetű volt, míg a rendőrség elismerte ennek ellenkezőjét azzal, hogy az erőszaktól való félelem miatt nem lépett fel egyes tüntetőkkel szemben. A kérelmezők szintén hangsúlyozták, hogy bár a tüntetőknek kis része erőszakoskodott, a többiek jórészt támogatták őket.

Ami a kérelmezőknek és a tüntetőknek az Egyezmény 8. cikk alapján biztosított jogai tekintetében a helyi hatóságok mérlegelési kötelezettségét illeti, a kérelmezők fenntartották azt az állításukat, hogy az elkövetők etnikai kisebbség elleni izgatásra irányuló vehemens szóbeli támadásai nem érdemesek az Egyezmény védelmére.

54. Harmadszor, a rendőrség elmulasztott intézkedni az egyéni elkövetők elkülönítése és azonosítása érdekében abból a célból, hogy egyrészt biztosítható legyen a tüntetés békés jellege, másrészt hogy megkönnyítse a további nyomozási eljárások lefolytatását.

55. Végül, a kérelmezők előadták, hogy az incidenssel kapcsolatos nyomozás nem volt megfelelő. A nyomozó hatóságok a vizsgálataikat csak a bántalmazást elkövetőkre korlátozták, annak ellenére, hogy sokan vettek részt a rasszista gyűlölettől vezérelt roma-ellenes szlogenek skandalizálásában, mellyel a roma közösséget megfélemlítették és ezzel megvalósították a Büntető törvénykönyv 174/B. § szerinti bűncselekményt. Mindemellett, a

kérelmezők álláspontja szerint a helyi hatóságok abban is hibáztak, hogy beszüntették az izgatás gyűlöletbeszéd miatt egyes személyek ellen indított nyomozást, mivel a beszélők kijelentései a hallgatóságot etnikai háborúra szólították fel, amely figyelembe véve az esemény fenyegető jellegét nyilvánvalóan alkalmas volt az erőszak kiváltására.

(b) A Kormány

56. A Kormány előadta, hogy még ha a Bíróság meg is állapítaná a 8. cikk alkalmazhatóságát jelen esetben, a helyi hatóságok még abban az esetben is teljesítették kötelezettségeiket a 8. cikk alapján, mivel a tüntetést megfelelően felügyelték. A kérelmezők állításaival ellentétben szó sem volt arról, hogy a rendőrség tétlenül szemlélte az eseményeket: számos megelőző intézkedést tettek a tüntetés előtt, beleértve gépjármű-ellenőrzéseket, személyazonossági ellenőrzéseket, és a roma kisebbség képviselőivel való konzultációkat. A rendőrség álláspontja szerint a tüntetés rendjének leghatásosabb biztosítása az volt, hogy a hatalom mint csapat lép fel, és nem intézkedik egyénnel szemben. Ez a döntés a rendőrség jogszerű mérlegelésének körébe tartozott, amelyet a hazai bíróságok döntései is megerősítettek.

57. A Kormány szintén előadta, hogy az ügy egyrészt egy politikai csoportnak az Egyezmény 10. és 11. cikkeiben biztosított véleménynyilvánítási és gyülekezési szabadságát, másrészt a helyi lakosság 8. cikk által biztosított magánéletének védelmét érintette. A rendőrség nem követett el mulasztást a tüntetést betiltása vagy feloszlata tekintetében, hanem megfelelően mérlegelte a fenti két versengő jog közötti egyensúlyt. A Kormány véleménye szerint a kérelmezők magánéletének védelme az adott esetben elhanyagolható volt, mivel állításukkal ellentétben nem kényszerítették őket a tüntetés végighallgatására, hanem azért jöttek Devecserre, hogy összeütközzenek a tüntetőkkel. Másrészt a helyi hatóságoknak nagyon szűk mérlegelési joguk van a 10. és a 11. cikkek korlátozása tekintetében.

58. A Kormány szintén hangsúlyozta, hogy a tüntetés, mint egyetlen önálló esemény, csak két órán keresztül tartott és a szórványos erőszakos cselekmények pedig csak néhány percen keresztül. Így az esemény nem volt erőszakosnak minősíthető, ezért nem volt alapja a feloszlatsnak.

59. Végül, a tüntetést követően lefolytatott bűnügyi nyomozás az Államot a 8. cikk alapján terhelő intézményvédelmi kötelezettség miatt történt. Egyébként, ami az állítólagos gyűlöletbeszéd megbüntetését illeti, a Kormány előadta, hogy a hazai hatóságok jobban ismerik az adott társadalmat és ezért jobb helyzetben vannak annak eldöntésére, hogy hol kell a szólásszabadság és a gyűlöletbeszéd határait meghúzni, és egy nyílt vita hozzájárul a társadalmon belüli rasszista feszültségek csökkentéséhez.

2. A bíróság elemzése

(a) Általános elvek

60. A Bíróság emlékeztet arra, hogy bár az Egyezmény 8. cikkének alapvető célja az egyén védelme a közhatalom önkényével szemben, intézményvédelmi kötelezettség is beállhat annak érdekében, hogy a magán és családi élet hatékony védelemben részesüljön, és ez a kötelezettség magánszemélyek közötti kapcsolatban megvalósított intézkedéseket is jelentenek (ld. *Söderman* id. fent, 78. §). Ennek érdekében, az Államok olyan jogi környezetet kötelesek létrehozni és a gyakorlatban alkalmazni, amely magánszemélyek által kifejtett erőszak ellen véd (ld. *Sandra Janković v. Croatia*, no. 38478/05, § 45, 5 March 2009, és *A v. Croatia*, no. 55164/08, § 60, 14 October 2010).

61. Az Állam 8. cikk szerinti, az egyének fizikai integritásának védelmével kapcsolatos intézményvédelmi kötelezettsége kiterjedhet a büntetőnyomozás hatékonyságának kérdéseire is (ld. *Osman v. the United Kingdom*, 28 October 1998, § 128, *Reports* 1998-VIII, és *C.A.S. and C.S. v. Romania*, no. 26692/05, § 72, 20 March 2012) és a jogorvoslatra és jóvátételre is (see, *mutatis mutandis*, *A, B and C v. Latvia*, no. 30808/11, § 149, 31 March 2016), bár nem létezik olyan abszolút jog, mely valamely konkrét büntetőeljárás lefolytatásának vagy ítélet meghozatalának követelésére jogosít, hacsak a hatóságot egy elkövető büntetőjogi felelősségre vonásának elmaradása tekintetében felróhatóság nem terheli (ld. például, *Brecknell v. the United Kingdom*, no. 32457/04, § 64, 27 November 2007). Még általánosabban, magánszemélyek közötti viszonyt érintő és a pszichológiai integritás megsértésével járó kevésbé súlyos cselekmények esetén az államnak a 8. cikk alapján fennálló azon kötelezettsége, hogy megfelelő jogi környezetet hozzon létre és alkalmazzon a védelem biztosítására, nem mindig kívánja meg azt, hogy valamely cselekmény tekintetében hatékony büntetőjogi tényállás álljon a sértett rendelkezésére. A jogvédelem polgári jogi jogorvoslattal is megoldható, amennyiben az megfelelő védelmet biztosít (ld. *Söderman*, id. fent, § 85).

62. A Bíróság szintén emlékeztet arra, hogy nem feladata a nemzeti hatóságok szerepének átvétele annak eldöntésében, hogy mi a legmegfelelőbb módja az egyének védelmének a személyes integritás elleni támadással szemben, hanem az a feladata, hogy az Egyezmény alapján felülvizsgálja a nemzeti hatóságok által a mérlegelési jogkörükben hozott határozatokat. A Bíróság ezért azt vizsgálja, hogy vajon Magyarország a kérelmezők ügyének elbírálása során megsértette-e az Egyezmény 8. cikk alapján őt terhelő intézményvédelmi kötelezettséget (ld. *mutatis mutandis*, *Sandra Janković*, id. fent, § 46).

(b) A fenti elvek alkalmazása az adott esetben

63. A Bíróság megállapítja, hogy a kérelmezők panasza arra irányul, hogy a magyar hatóságok nem megfelelően reagáltak a roma lakosság szomszédságában tartott megfélemlítő roma ellenes tüntetésre. A kérelmezők különösen sérelmezték, hogy a rendőrség nem tett megelőző intézkedéseket, és nem reagált azonnal akár a tüntetés felosztatásával vagy egyénekkel szembeni intézkedésekkel. A kérelmezők szintén szóvá tették a büntetőeljárássok hibáit.

64. Ami a rendőrség azon döntését illeti, hogy nem oszlatja föl a tüntetést “melyet aztán a Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság és a Kúria felülvizsgált”, a jelen Bíróság már korábban elfogadta, hogy bizonyos esetekben elképzelhető, hogy a nemzeti hatóságok kötelesek egy erőszakos és nyilvánvalón intoleráns tüntetés felosztatására annak érdekében, hogy megvédjék egy magánszemély 8. cikk által biztosított magánélethez való jogát (ld. *R.B. v. Hungary*, id fent, § 99). Megvizsgálva a tüntetések felosztatásával kapcsolatos nemzeti álláspontot, az Alkotmánybíróság ítélete alapján (ld. a fenti, 35. pont) úgy tűnik, hogy a rendőrség szintén köteles felosztatni egy gyűlést, ha a gyülekezési jog gyakorlása bűncselekmény megvalósítását eredményezi vagy bűncselekmény elkövetésére hív fel, vagy mások jogait és szabadságát sérti.

65. A nemzeti bíróságok figyelembe vették a kérelmezőknek a tüntetés jogellenességével kapcsolatos érveit annak mérlegelése során, hogy fennállt-e a fenti kötelezettség. Mindazonáltal arra jutottak, hogy a korábbi esetjog alapján nem volt jogalap a tüntetés felosztatására, mivel egyes kirívó incidensek ellenére megtartotta általában békés jellegét. A Kúria szintén azt állapította meg, hogy az erő alkalmazása során súlyt kell helyezni az arányosság elvének tiszteletben tartására, és előrelátható volt, hogy az ilyen intézkedés a roma közösség elleni erőszakhoz vezethet.

66. A Bíróság ebben a tekintetben megjegyzi, hogy a jelen Bíróságnak nem feladata, hogy saját értékelését előtérbe helyezze a nemzeti bíróságokéval szemben azokban az ügyekben ahol a kérelmezők nemzeti bíróság előtt léphettek fel, amely gondosan mérlegelte érveiket; valójában a nemzeti bíróságok értékelését csak akkor kérdőjelezheti meg, ha az nyilvánvalóan ésszerűtlen vagy egyértelműen önkényes (ld. *Sisojeva and Others v. Latvia* (striking out) [GC], no. 60654/00, § 89, ECHR 2007-I). A jelen körülmények között a Bíróság arra a meggyőződésre jutott, hogy nem állt fent hatósági önkényesség vagy nyilvánvaló ésszerűtlenség mikor a rendőrség úgy döntött, hogy nem oszlatja föl a tüntetést.

67. Hasonlóképpen, az egyedi intézkedések hiányát (például személyazonosság ellenőrzések és kihallgatások) teljes mértékben figyelembe vették, először a nyomozó hatóságok és másodszor a nemzeti bíróságok (25-26 § fent). Különösen a nemzeti bíróságok elemezték gondosan azt, hogy a rendőrségi eljárás szakmailag indokolt volt-e és vajon

megfelelő volt-e a kérelmezők és a roma közösség védelme érdekében. A bíróságok kiemelték, hogy a rendőrség több előkészületi intézkedést is tett, megváltoztatták a tüntetés besorolását és a rendőrök a tüntetők és a helyi lakosok között helyezkedtek el.

68. Ebben a tekintetben a Bíróság emlékeztet egy korábbi döntésére, mely szerint a rendőrségnek működése során bizonyos fokú mérlegelési joggal kell rendelkeznie. Ezek a döntések szinte mindig bonyolultak, és a rendőrség van abban a helyzetben - a nagyközönség számára nem ismert információk és titkosszolgálati jelentések alapján – hogy a lehető legjobb döntést hozza (ld. *P.F. and E.F. v. the United Kingdom* (dec.), no. 28326/09, § 41, 23 November 2010).

69. Ebből következik, hogy a Bíróság nem tekinti megkérdőjelezhetőnek a nemzeti bíróságok azon megállapításait, melyek a tüntetéssel kapcsolatos rendőri intézkedések megfelelőségét kérdőjelezik meg.

70. Mindazonáltal tény marad, hogy a kérelmezők nem tudták kivonni magukat egy rasszista tüntetés hatása alól, amely etnikai hovatartozásuk alapján félemlítette meg őket.

71. Ami a tüntetést követően a szónokok és a tüntetők ellen közösség elleni izgatás miatt indított büntetőeljárásokat illeti, a Bíróság megállapítja, hogy a nyomozást azért szüntették be, mert a nemzeti hatóságok úgy találták, hogy a tüntetés alatt tartott beszédek nem valósították meg ezt a bűncselekményt (ld. a fenti 29. §). A Bíróság szintén megállapítja, hogy közösség tagja elleni bántalmazás bűncselekménye miatt nyomozás indult, melynek keretében megállapították, hogy négy tüntető dobált köveket egy roma család által lakott házra. Az ezt követő büntetőeljárás eredményeképpen a tüntetők közül egy személyt ítélték el, a másik hármat nem tudták azonosítani (ld. a fenti 30. §).

72. A Bíróság már foglalkozott olyan rasszista alapú zaklatási ügyekkel ahol nem fordult elő fizikai erőszak, hanem inkább szóbeli agresszió és fizikai fenyegetés volt megfigyelhető. Megállapította, hogy a Bíróság értékelésénél a büntetőjogi szabályok alkalmazási mechanizmusa fontos annak az értékelése során, hogy a kérelmezők jogainak védelme érdekében az Állam teljesítette-e az Egyezmény 8. cikke alapján őt terhelő intézményvédelmi kötelezettséget (ld. *R.B. v. Hungary*, id. fent, §§ 84-85).

73. A jelen esetet elemezve, a Bíróság az Egyezmény 10. cikkével kapcsolatos korábbi esetjogában megállapított elvekből indult ki, ahol olyan kijelentéseket vizsgált, melyek erőszakot, gyűlöletet, és intoleranciát gerjesztettek. A Bíróság elemzésének kulcskérdése az, hogy a kijelentések háttérében áll-e politikai vagy társadalmi feszültség (ld. *Zana v. Turkey*, 25 november 1997, §§ 57-60, Reports 1997-VII; *Sürek v. Turkey* (no. 1) [GC], no. 26682/95, §§ 52 és 62, ECHR 1999-IV; *Soulas and Others v. France*, no. 15948/03, § 33, 10 July 2008, and *Féret v. Belgium*, no. 15615/07, §§ 66 és 76, 16 July 2009), vajon a kijelentések, ésszerű értelmezésben és közvetlen szélesebb kontextusban fölfoghatók-e közvetlen vagy közvetett

erőszakra irányuló felhívásnak, vagy az erőszak, gyűlölet vagy az intolerancia igazolásának (ld. többek között, *Özgür Gündem v. Turkey*, no. 23144/93, § 64, ECHR 2000-III and *Fáber v. Hungary*, no. 40721/08, §§ 52 és 56-58), és a nyilatkozatok kinyilvánításának módja és annak – akár közvetett akár közvetlen – valószínűsége hogy a nyilatkozatok káros következményekkel járnak (ld. *Karataş v. Turkey* ([GC], no. 23168/94, §§ 51-52, ECHR 1999-IV).

74. A fent említett valamennyi esetben a döntés során a különböző tényezők együttes hatásának vizsgálata és nem azok elkülönített egyedi hatásának elemzése volt a döntő tényező. A Bíróság ilyen ügyekkel kapcsolatos álláspontja erősen függ az eset összes körülményének alakulásától (ld. *Perinçek*, id. fent, § 208).

75. A Bíróság tisztában van kiegészítő szerepével és ezért nem kívánja a nemzeti hatóságok tényállással kapcsolatos megállapításait a sajátjával helyettesíteni. Mindazonáltal, a fentiek alapján a Bíróság nem tehet mást, mint felhívni a figyelmet arra, hogy a nemzeti hatóságok különös gondossággal kell foglalkozzanak azzal a különleges kontextussal, amelyben a sérelmezett kijelentések elhangzottak.

76. Az adott esetben a menet egyértelműen a roma kisebbséget célozta meg, amely állítólag a “cigány bűnözés” –ért felelős, abból a célból, hogy ezt a sérülékeny közösséget megfélemlítse. Egy jobboldali párt hívein kívül kilenc szélsőjobboldali, militáns magatartásáról ismert, és félkatonai szervezet módjára viselkedő csoport tagjai is részt vettek a tüntetésen, akik egyenruhában, katonai formációban, parancsra masíroztak. A szónokok a tüntetőket arra szólították föl, “vágjanak vissza” és “söpörjék ki a szemetet az országból”. Nyilatkozataik folyamatos etnikai konfliktusra utaltak, és arra hívtak fel, hogy az önvédelem összes szükséges eszközét alkalmazzák. A beszédek követően történt, hogy a tüntetők végigvonultak a vásárhelyi utcán, romák által lakott házak között, obszcén kifejezéseket használtak a lakókkal szemben, és erőszakos cselekményeket hajtottak végre. Az esemény során a rendőrség mindvégig a tüntetők és a roma lakosok között helyezkedett el az utóbbiak védelme érdekében, míg a tüntetők maguk azzal fenyegették a romákat, hogy visszajönnék, ha a rendőrség elmegy, és arra szólították fel a rendőrséget, hogy ne védje meg a roma kisebbséget.

77. Mindemellett, az eseményt olyan időszakra időzítették, amikor a roma kisebbséget célzó nagyobb felvonulások olyan mértéket öltöttek, amely “jelentős mértékű, összehangolt megfélemlítésnek” volt minősíthető (ld. *Vona*, id. fent, § 69).

78. A Bíróság álláspontja szerint ezek olyan releváns körülmények voltak, melyeket a szónoklatok jellegének értékelése során figyelembe kellett volna venni. Ez annál is inkább így van, mert a nemzeti bíróságok esetjoga alapján a rasszista nyilatkozatokat az elhangzásuk kontextusában vizsgálva az erőszak világos és közvetlen veszélyének és mások jogai megsértésének lehet tekinteni (ld. 36. § fent). Azonban, úgy tűnik, hogy a

nyomozó hatóságok nem törődtek ezekkel a körülményekkel, amikor arra a következtetésre jutottak, hogy bár a beszédek gyűlöletesek és agresszívek voltak, de nem uszítottak erőszakra. Így a nemzeti hatóságok indokolatlanul leszűkítették a nyomozásaik körét.

79. Ami a közösség tagja elleni bántalmazás bűncselekményével kapcsolatos nyomozást illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy “egy nyomozás akkor tekinthető hatékonnak, ha alkalmas arra, hogy tisztázza az eset körülményeit, azonosítsa az elkövetőt és megállapítsa, hogy az elkövetőre milyen büntetést kell kiszabni. Ez nem jelenti azt, hogy a hatóság feltétlenül köteles valamilyen meghatározott eredményt elérni, de köteles a megfelelő eszközöket / eljárást alkalmazni” (ld. bár a 3. cikk összefüggésében *Identoba and Others v. Georgia*, no. 73235/12, § 66, 12 May 2015). Jelen esetben ezek az eljárások majdnem 3 évig tartottak; és a vizsgálat körét a törvény korlátozta a tényleges erőszakos cselekményekre. Végül a hatóságok egy esettel kapcsolatban tettek feljelentést, az elkövető ellen közösség tagja elleni bántalmazás miatt indult eljárás, és ezzel a bűncselekménnyel kapcsolatban ítélték el. Bár a rendőrségnek elég ideje volt a felkészülésre és az incidenst követően több személyt ki kellett volna hallgatnia (ld. 17. § fent), csak 5 tüntetőt hallgattak ki; a gyanúsítottak közül pedig hármat nem tudtak azonosítani. Tekintve, hogy a feltételezett bűncselekménnyel kapcsolatos más körülményre nem sikerült fényt deríteni a rendőrség nem volt abban a helyzetben, hogy a nyomozást más résztvevőkre is kiterjessze. Ilyen körülmények között a Bíróság azt állapítja meg, hogy “ez az eljárás önmagában nem volt alkalmas arra, hogy az eset összes körülményeit tisztázza”, és a panasszal érintett helyzet valódi természetét és komplexitását figyelembe véve nem tekinthető megfelelőnek.

80. A nyomozással kapcsolatos fenti problémák kumulatív hatása, különösen az esettel kapcsolatos közhatalmi intézkedésekkel kapcsolatos átfogó elképzelések hiánya eredményezte, hogy egy szörványosan erőszakos nyíltan rasszista tüntetés (ld 11-12 és 25-26 § fent) gyakorlatilag jogkövetkezmények nélkül maradt, és a kérelmezők számára nem biztosították a pszichológiai integritáshoz való joguk védelmét. A kérelmezők nem kaptak a jogi alapon nyugvó hatékony védelmet egy nyíltan roma-ellenes tüntetéssel szemben, melynek célja nem volt más, mint a roma közösség, beleértve a kérelmezőket is, szervezett megfélemlítése félkatonai meneteléssel, szóbeli fenyegetésekkel, és a faji megkülönböztetés politikájának hangoztatásával. A Bíróság aggodalmát fejezi ki, hogy a közvélemény az ilyen gyakorlatot az események Állam általi legitimálásának, vagy jóváhagyásának tekintheti.

81. A fenti megállapítások fényében a Bíróság nem tekinti fontosnak annak vizsgálatát, hogy vajon a tüntetést be kellett volna-e tiltani.

82. A fenti megfontolásokra tekintettel a Bíróság nincs meggyőződve arról, hogy a nemzeti jog és a joggyakorlat megfelelő védelmet biztosított a kérelmezők magánélethez való joga tekintetében. Bár az alperes Állam

mérlegelési joggal rendelkezik ezen a területen, a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az Állam nem teljesítette az Egyezmény 8. cikke alapján őt terhelő intézményvédelmi kötelezettséget. Ennél fogva az Egyezmény 8. cikkét megsértették.

II. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

83. Az Egyezmény 41. cikke a következőképpen szól:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Kár

84. A kérelmezők fejenként 10,000 euró nem vagyoni kárt követeltek.

85. A Kormány vitatta ezeket az igényeket.

86. A Bíróság álláspontja szerint a kérelmezőket a megállapított jogsértések miatt kétségtelenül nem vagyoni kár érte, és méltányossági alapon fejenként 7,500 euró nem vagyoni kártérítést ítél meg nekik.

B. Költségek és kiadások

87. Király úr 450 euró költségtérítést kért a felmerült hazai bírósági és egyéb jogi költségeire tekintettel. Ezen kívül 2,755 euró plusz ÁFA összeg megítélését kérte a Bíróság előtti eljárás költségeire. Ebből 2,560 euró az ügyvédi munkadíj, 102 euró plusz ÁFA óradíj és 23,5 ügyvédi munkaóra figyelembevételével, és 195 euró eljárási költség. Király úr összesen 3,205 euró plusz ÁFA összeget követelt.

88. Dömötör úr 480 euró költségtérítést kért a felmerült hazai bírósági és egyéb jogi költségeire tekintettel. Ezen kívül 2,755 euró plusz ÁFA összeg megítélését kérte a Bíróság előtti eljárás költségeire. Ebből 2,560 euró az ügyvédi munkadíj, 102 euró plusz ÁFA óradíj és 23,5 ügyvédi munkaóra figyelembevételével, és 195 euró eljárási költség. Dömötör úr összesen 3,235 euró plusz ÁFA összeget követelt.

89. A Kormány vitatta ezeket az igényeket.

90. A Bíróság esetjoga szerint a kérelmező csak olyan mértékben jogosult a költségek megtérítésére, amennyiben kimutatja, hogy azok ténylegesen felmerültek, szükségesek voltak, és összegük ésszerű. A jelen ügyben a rendelkezésre álló dokumentáció és a fenti kritériumok figyelembevételével a Bíróság ésszerűnek tartja, hogy a kérelmezők által kért összegeket teljes egészében megítélje, vagyis Király úrnak 3,205 plusz VAT eurót, Dömötör úrnak 3,235 plusz VAT Eurót.

C. Késedelmi kamat

91. A Bíróság megfelelőnek találja, hogy a késedelmi kamat az Európai Központi Bank marginális hitelkamatlábán alapuljon, melyhez három százalékpontot kell hozzáadni.

A FENTI INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG

1. Többségi határozattal elfogadhatóvá nyilvánítja a kérelmeket;
2. Öt szavazattal kettő ellenében megállapítja, hogy az Egyezmény 8. cikkét megsértették;
3. Öt szavazattal kettő ellenében megállapítja, hogy
 - (a) hogy az alperes Államnak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, a kérelmezők számára a következő összegeket, továbbá az ezen összeget terhelő adókat kell kifizetnie az alperes Állam nemzeti valutájában, a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával:
 - (i) nem vagyoni kártérítés jogcímén 7,500 (hétezer-ötszáz) euró fejenként plusz az erre eső adók összege;
 - (ii) költségterítés jogcímén 3,205 euró (háromezer kétszázöt) euró Király úrnak és 3,235 (háromezer kétszázharmincöt) euró Dömötör úrnak, plusz az erre eső adók összege;
 - (b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábat három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után.
4. Egyhangúlag elutasítja a kérelmezők igazságos elégtétel iránti egyéb kérelmét.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2017. január 17-én, a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. szabálya 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

Marialena Tsirli
Jegyzőkönyvezető

Vincent A. De Gaetano
Elnök

A jelen ítélethez az Egyezmény 45. § 2. pontja és a Bíróság Eljárási Szabályzata 74. 2. szabálya szerint a következő vélemények kerültek csatolásra:

- (a) Bošnjak Bíró párhuzamos véleménye;
- (b) Wojtyczek Bíró különvéleménye;
- (c) Kūris Bíró különvéleménye.

V.D.G.
M.T.

BOŠNIAK BÍRÓ PÁRHUZAMOS VÉLEMÉNYE

1. Egyetértek a többséggel abban, hogy megsértették az Egyezmény 8. cikkét, de véleményem szerint az ítéletben további elemzésre és magyarázatra lett volna szükség abban a tekintetben, hogy milyen alapon állapították meg a jogsértést.

2. Amint az ítélet tartalmazza, az Államot a 8. cikk alapján terhelő intézményvédelmi kötelezettség mely szerint az Államnak meg kell védenie az egyének fizikai integritását, kiterjeszthető a bűnügyi nyomozás hatékonyságának kérdéseire is. Míg nincs olyan abszolút jog mely alapján bárki ellen büntetőeljárás megindítását vagy bárki elítélését lehetne követelni, a fenti intézményvédelmi kötelezettség megszegése akkor állapítható meg, ha felróható mulasztás történik az elkövető felelősségre vonása tekintetében (ld. az ítéletben hivatkozott esetjog, 61. §). A következő tesztet kellene alkalmazni bármely adott ügyben: a jogsértés megállapításakor a Bíróság az ítéletben világosan és meggyőzően ki kell mutassa, hogy az alperes Állam hatóságai hol követtek el mulasztást, és meg kell magyarázni, hogy az adott mulasztás miért minősíthető felróhatónak.

3. A jelen esetben a kérelmezők büntetőfeljelentést tettek (a) a tüntetés alatt elhangzott beszédekkel kapcsolatban és (b) a roma közösség elleni támadásokkal kapcsolatban. A fizikai támadások tekintetében a hatóságok egy tüntető/elkövető ellen indítottak büntetőeljárást és őt ítélték el, míg három személyt nem sikerült azonosítani. Nincs bizonyíték az aktában arra, hogy az azonosítás, nyomozás és lehetséges ítélet elmaradása az utóbbi 3 elkövető tekintetében felróható lett volna a hatóságoknak. Az elhangzott beszédek tekintetében a rendőrség és az ügyészség azon a véleményen volt, hogy ezek tartalma a magyar Büntető törvénykönyv alapján nem minősül bűncselekménynek. Ezért a nemzeti hatóságok nem indítottak büntetőeljárást a szónokokkal szemben. Mivel itt az Egyezmény megszegését állapították meg, nyilvánvaló, hogy a bíróság álláspontja szerint ezt a mulasztást felróhatónak kell tekinteni.

4. Véleményem szerint a nemzeti jog értelmezésétől függ annak eldöntése, hogy vajon a szónoklatok a nemzeti jog alapján bűncselekménynek minősültek-e vagy sem. Ezen kívül, a Bíróság azt is jogosult vizsgálni, hogy a jogalkalmazás során az alperes Állam hatóságai az Egyezménnyel összeegyeztethetetlen módon értelmezték-e a jogot. Végül egy felróható mulasztás a büntetőjog szabályain is alapulhat abban az esetben ha azok olyan személyeket mentesítenek a büntetés alól akiket el kéne ítélni. Ilyen esetben a Bíróság az alperes állam tekintetében másfajta intézményvédelmi kötelezettséget állapít meg: bűncselekménynek kell minősíteni azokat a cselekményeket, melyek nem maradhatnak büntetlenül.

Általánosan elvárható, hogy a Bíróság pontosan határozza meg azokat az okokat, melyek alapján az Egyezmény megszegését megállapította.

5. A jelen ügy tényállása alapján észlelhető, hogy a szónokok többek között a roma közösséget fenyegették, azt állították, hogy a romák nem "normálisak" (ld. az ítélet 9. §-át), arról beszéltek, hogy ennek az etnikai csoportnak a megjelenése rombolással, pusztulással és félelemmel jár, és a tüntetőket arra szólították fel, hogy söpörjék ki ezt a "szemetet" az országból (ld. az ítélet 10. §-a). Ez világos, szinte már tankönyvi példája lehetne a gyűlöletbeszédnek, és a kisebbség elleni erőszakra uszításnak, melyet egy demokratikus társadalom nem tolerálhat. A szónoklatok kis híján erőszak kitöréséhez vezettek, amely szerencsére nem járt olyan tragikus következménnyel, amely az adott ügyben a 2. vagy 3. cikk alkalmazásához vezetett volna. A szónokokat egyértelműen azonosították, és kezdőbetűvel hivatkoztak rájuk a bíróság ítéletében. Egyértelmű, hogy tetteik közvetlenül veszélyeztették az alapvető jogi értékeket, ezért joggal válthatták volna ki a büntető igazságszolgáltatás reakcióját, mely azonban az adott esetben elmaradt. Ezért szavaztam az Egyezmény megszegésének megállapítása mellett.

6. Szeretnék azonban egy világos elemzést látni abban a tekintetben, hogy a nemzeti hatóságok miért mulasztották el a szónokok büntető felelősségre vonását. Lehetséges, hogy ez a mulasztás önkényes vagy egyébként súlyosan hibás jogalkalmazásra vezethető vissza. Ugyanakkor, a mulasztás oka a nemzeti büntetőjog rendelkezéseiben rejlő olyan hiba is lehetett, mely megakadályozta azt, hogy – mint ahogy a jelen ügyben történt – , a nemzeti hatóságok eljárást indítsanak a felelősökkel szemben és elítéljék őket. Világos indoklással a bíróság egyértelmű üzenetet küldene az alperes Állam hatóságainak, és ezzel megelőzhető lenne az ilyen elfogadhatatlan helyzetek előfordulása.

WOJTYCZEK BÍRÓ KÜLÖNVÉLEMÉNYE

Tisztelettel vitatom a jelen ügyben a többség által elfogadott álláspontot. Véleményem szerint, az ügy súlyos problémákat vet fel az Egyezmény 3. cikke alapján. A kialakult esetjog szerint a Bíróság jogosult arra, hogy a tényállás jogi minősítését meghatározza. Ezért a jelen ügyben a kérelmezők panaszát az Egyezmény 3. cikke alapján kellett volna vizsgálni.

Ugyanakkor nem tudok egyetérteni a többséggel az Egyezmény 8. cikkének értelmezésében. Ennek okait az *R.B. v. Hungary* (no. 64602/12, 12 April 2016) ügyben hozott ítélettel kapcsolatos különvéleményemben fejtettem ki részletesebben. Szerintem az Egyezmény rendszerének joghézagait kizárólag az Egyezmény urai jogosultak orvosolni, és nem javítható ki az Egyezmény vég nélküli értelmezésével, mely nem veszi figyelembe az Egyezmény értelmezésére irányuló szabályokat.

Jelen esetben a többség a következő “értelmezést” fogalmazta meg:

“A személyes autonómia a 8. cikk által biztosított garanciák értelmezésének fontos alapelve. **Ezért** egy személy fizikai és társadalmi identitásának több vonatkozását foglalja magában.” (az ítélet 41. §-a, kiemelés tőlem)

Egyetértek azzal, hogy a személyi autonómia a 8. cikk által biztosított garanciák értelmezése során fontos szerepet játszik. Azonban a többség nem magyarázza meg, hogyan jutott ebből a kiindulópontból arra a következtetésre, hogy a szóbanforgó rendelkezés egy személy fizikai és társadalmi identitásának különböző aspektusait foglalja magában. Szerintem *non sequitur*.

KÜRIS BÍRÓ KÜLÖNVÉLEMÉNYE

1. A kérelem elfogadhatósága ellen szavaztam. Ezért nem szavazhatom meg a Bíróság azon megállapítását, hogy megsértették az Egyezmény 8. cikkét. A kérelem elfogadhatóságával kapcsolatos véleményeltérésem oka az alkotmányjogi panasz hatékonyságának látszólagos hiánya a Magyar jogrendszerben és ezen belül a kérelmezők ügyében, amint azt a kérelmezők a panaszukban állítják, és amelyet a többség meg is állapított.

I.

2. A kérelmezők számos eljárást indítottak arra hivatkozva, hogy a rendőrség elmulasztott beavatkozni egy nyilvánvalóan gyűlöletkeltő és erőszakra uszító tüntetés során (ebben a tekintetben teljes mértékben egyetértek a többséggel), és elmulasztott nyomozást indítani etnikai közösség tagjai ellen, és a roma közösség elleni izgatás és az említett közösség elleni erőszak miatt. A rendőrség ellen közigazgatási eljárásnak nem volt lehetősége. Az eseményt követően az etnikai közösség elleni izgatás miatt indított büntetőeljárást a tüntetőkkel szemben beszüntették, és egy elkövetőt ítélték el etnikai közösség tagja elleni bántalmazás miatt. A kérelmezők kifogásolták, hogy a nemzeti hatóságok nem avatkoztak be a tüntetés folyamán (a feloszlítás érdekében), nem alkalmaztak büntetőjogi eszközöket a gyanúsítottakkal szemben (vagyis nem indítottak eljárást faji előítéletből elkövetett bűncselekmény miatt), és ezzel megszegték a 8. cikk alapján őket terhelő intézményvédelmi kötelezettségüket.

3. A Kormány azzal érvelt, hogy az adott ügyben a 8. cikk nem alkalmazható, és a kérelmezők e cikk állítólagos megsértésének nem voltak áldozatai. Ezen kifogások tekintetében egyetértek a többséggel abban, hogy jelen eset a 8. cikk alapján vizsgálható, a Bíróság esetjogában (bármilyen tágon) kialakult értelmezés szerint, és szintén egyetértek, hogy az adott esetben a kérelmezők a magánéletük sérelme miatt áldozatnak minősülhettek.

4. Nem értek egyet azonban azzal, hogy a Kormány másik kifogását is el kellett volna utasítani, mégpedig azt, hogy a kérelmezők nem merítették ki valamennyi rendelkezésükre álló hazai jogorvoslati lehetőségüket. A Kormány azzal érvelt, hogy a kérelmezők alkotmányjogi panasszal élhettek volna az Alkotmánybíróság felé, amelyben kérhették volna, hogy a Kúria 2015. szeptember 23-i ítéletét semmisítse meg, mivel az Alaptörvényben (ahogy Magyarország 2012. január 1-jén hatályba lépett új alkotmányát nevezik) biztosított jogaikat sérti, mivel a Kúria alkotmányellenes jogszabályt alkalmazott, vagy valamely jogszabályt alkotmányellenesen értelmezett. A kérelmezők vitatták ezt a kifogást. Álláspontjuk szerint a Kormány nem bizonyította, hogy az alkotmányjogi panasz hatékony jogorvoslat lenne az ő esetükben. Azzal érveltek, hogy egy ilyen panasz

csupán új eljárásra utasítások sorát eredményezte volna az alsóbb fokú bíróságok és végül a rendőrség számára (ld. az ítélet 46. §-a). A többség fenntartás nélkül egyetért ezzel a kritikával (ld. az ítélet 49. §-a szintén hivatkozva alább a 12. pontban). Bár a Kormány valóban nem hivatkozott az Alkotmánybíróság egyetlen olyan esetére sem, amely a kérelmezőkével *azonos* ténybeli alapokon nyugodott volna, a kérelmezők esetében nem elfogadható a többség döntése, mely szerint a Kormány nem bizonyította az alkotmányjogi panasz hatékonyságát.

5. Semmilyen indokát nem látom annak, hogy miért nem lehetett volna elfogadni a Kormány kifogását a hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítésének elmaradásával kapcsolatban. A Kormány igenis teljesítette a hazai jogi környezet bemutatására vonatkozó információ-nyújtási kötelezettségét. Ez az információ, ha legfontosabb aspektusait nagyvonalúan nem hanyagolták volna el vagy nem értették volna félre (a többségi véleménnyel ellentétben), elég lett volna annak bizonyítására, hogy a hazai jogrendszer nem csak a magánélet védelmének alkotmányos jogát garantálja, de biztosítja az alkotmányjogi panasz lehetőségét, amely hatékony eszköz ezen jog védelmére. A Kormány hivatkozott az Alkotmánybíróság ide vonatkozó esetjogára, amelynek alapján nem lehetett biztosan megjósolni, hogy amennyiben a Kúria 2015. szeptember 23-i ítéletét az Alkotmánybíróság felülvizsgálja, akkor a kérelmet elutasítják-e, vagy a Kúria ítéletét megsemmisítik. Ezt az információt részben tartalmazza az ítélet "Irányadó hazai jog és gyakorlat" része (32-36. §; a véleményem következő fejezetében az ítélet ezen paragrafusaira külön nem hivatkozom). Mindenesetre *nem minden* kapcsolódó információ volt megadva. Vessünk egy közelebbi pillantást a hazai jogi környezetre – az alkotmányos, törvényes és a bírói jogra.

II.

6. Magyarország Alaptörvényének VI. cikke biztosítja a magánélethez való jogot („mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák”). A magánélethez való jog az Alaptörvény megfogalmazása szerint, nem tűnik szűkebbnek, legalábbis nyilvánvalóan szűkebbnek, mint az Egyezmény 8. cikkében található hasonló rendelkezések, és ennek alapján elvárható lenne, hogy az Alaptörvény 6. cikkét a hazai joggyakorlatban hasonlóan értelmezzék, mint a Bíróság azt a 8. cikk-kel kapcsolatos esetjogában teszi, beleértve a személyes biztonság védelmének kérdését is. A két jog összefügg, amint az a bíróság esetjogából (lásd az ítélet 41-43. §§-it) kitűnik. Ebben az összefüggésben meg kell jegyezni azt is, hogy az Alaptörvény IV. cikke kifejezetten biztosítja a személyi biztonsághoz való jogot. Mindaddig semmi jelét nem tapasztaltam annak, hogy akár

módszertan vagy tendencia tekintetében a magyar Alkotmányíróság gyakorlatában vagy bármely más bíróság joggyakorlatában a magánélet védelme és a személyes biztonság védelme közötti kapcsolat értelmezése eltérő lenne az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogában (lásd többek között a jelen ítélet 41. és 42. §§-t) kialakult gyakorlattól.

7. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény 27. §-a biztosítja az “egyedi ügyben érintett személyek” számára, hogy alkotmányjogi panasszal forduljanak az Alkotmánybírósághoz, ha a velük kapcsolatos eljárásban valamely jogszabályt alaptörvény-ellenesen alkalmaznak, az Alaptörvényben biztosított jogaikat megsértik, és a rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségeket már kimerítették, vagy nincs jogorvoslati lehetőség. Ez nem minden. Az egyedi ügyben érintett személyek alkotmányjogi panasszal élhetnek abban az esetben is, ha az előző szabályban foglalt feltételek nem is állnak fenn, de valamely, bírói döntés nélkül áll be a jogsérelem az adott személy vonatkozásában, és nincs jogorvoslati lehetőség a jogsértés orvoslására, vagy a kérelmező a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette. Ugyanezen törvény 27. §-a – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjának megfelelően (amely mellékesen mondván nem található az ítélet “Írányadó hazai jog és gyakorlat” című fejezetében – és amely mulasztásra később még visszatérek) azt is kimondja, hogy bármely magánszemély (vagy bármely szervezet) akinek vagy amelynek jogait az adott ügy érinti, alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az olyan ítéletekkel szemben, melyek ellentétesek az Alaptörvénnyel, amennyiben az adott bíróság érdemi döntése, vagy az eljárást befejező egyéb döntése sérti a kérelmező Alaptörvényben biztosított jogát és a kérelmező kimerítette a rendelkezésére járó jogorvoslati lehetőségeket, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Ezen felül az Alkotmánybíróságról szóló törvény 55. §-a hiánypótlási jogot biztosít abban az esetben, ha az alkotmányjogi panaszt hiányosan nyújtották be.

8. Ennyit, egyelőre, a magánélethez való jogról és védelmének alkotmányjogi panasz útján történő lehetőségeiről a magyar jog (alkotmányos jog és törvények) alapján. Vizsgáljuk most meg ezen jogok izgatással, illetve etnikai közösség tagja elleni bántalmazással történő megsértéséért való büntetőjogi felelősség kérdését, és a rendőrségnek azt a kötelességét, hogy a gyűlöletkeltő és erőszakra uszító tüntetéseket feloszlassa. A magyar Büntető törvénykönyv bűncselekménynek nyilvánítja (és három évig terjedő szabadságvesztéssel sújtja) a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösség tagja elleni bántalmazást és az erőszakra izgatást, többek között “a lakosság bármely nemzeti, etnikai, faji vagy a lakosság más csoportja” ellen.

A Legfelsőbb Bíróság (a Kúria elődje) a 2215/2010. számú büntető elvi határozatában kiemelte, hogy a gyűlöletre és erőszakra uszítás nem maradhat büntetlenül. A Legfelsőbb Bíróság úgy értelmezte a gyűlöletre uszítást, mint az erőszakra történő “érzelmi felkészítést” amely szükségszerűen extrém cselekedetekhez vezethet úgy mint intoleráns, kirekesztő, jogfosztó magatartás majd végül erőszakos cselekmények. A büntető elvi határozat szerint a magyar büntetőjog és joggyakorlat biztosítja azokat az eszközöket, melyek alkalmasak az olyan helyzetek kezelésére, ahol egy rasszista kijelentés elhangzásának körülményei miatt “erőszak közvetlenül jelen lévő, világos veszélyével és egyéni jogok sérelmével fenyeget”. Kevés kétség lehet afelől, hogy a “mások jogai” kifejezés többek között mind a magánéletre, mind a személyes biztonságra kiterjed. Az Alkotmánybíróság azonban - az akkor hatályban lévő Alkotmány alapján (amely, bár a jelenleg hatályban lévő Alaptörvény VI. cikkében található rendelkezéstől eltérő megfogalmazásban, de biztosította a magánülethez való jogot, beleértve a magánlakás sérthetlenségéhez való jogot (59. cikk), és “a rendőrség alapvető feladatát a közbiztonság és a közrend védelmére (40/A. cikk (2) bekezdés)” - 2008. május 27-én hozott ítéletében úgy döntött, hogy az akkori Alkotmány 62. cikk (1) bekezdésében biztosított békés gyülekezéshez való jog “egyértelműen nem tartalmazta bűncselekmények elkövetését, jogsértéseket vagy fegyveres felvonulást”. Az Alkotmánybíróság úgy döntött, hogy bár az egyesülési jog “nem korlátozható azon az alapon, hogy egyesek visszaélhetnek vele”, a Gyülekezési jogról, és a Rendőrségről szóló törvények (melyek vonatkozó rendelkezési most is hatályban vannak) “megfelelő keretet biztosítanak az olyan jogellenes gyülekezés elleni fellépésre, amely sérti vagy közvetlenül veszélyezteti mások jogait” így bármely olyan gyülekezés mely nem minősül békésnek “feloszlátandó”; a rendőrség köteles feloszlátni a gyűlést, ha (amennyiben az adott ügyben releváns) a gyülekezéshez való jog gyakorlása bűncselekményt valósít meg, vagy bűncselekmény elkövetésére hív fel és/vagy sérti mások jogait és szabadságát, vagy a gyülekezés résztvevői láthatóan fegyveresek vagy fel vannak fegyverkezve. A rendőrség jogosult kényszerítő intézkedéseket alkalmazni azokkal szemben, akik a rendőrségi intézkedéseket nem teljesítik; ha a tömeg illegális magatartást tanúsít, a rendőrség jogosult feloszlátásra alkalmas eszközöket alkalmazni. Az Alkotmánybíróság szerint ezek a jogszabályok nem korlátozták a gyülekezési szabadságot; a Bíróság pedig megállapította, hogy ezek a jogszabályok az ítélet meghozatalának időpontjában hatályban lévő alkotmányos rendelkezésekkel összhangban vannak. Nem észlelhető akár a magyar Alaptörvény akár törvények vagy az Alkotmánybíróságnak az új Alaptörvény alapján kialakított esetjogában sem olyan rosszindulatú vagy

spekulatív értelmezés, hogy az Alkotmánybíróság az új Alaptörvény magánélettel és biztonsággal kapcsolatos rendelkezéseit nem érvényesítette volna, illetve ha szükséges, nem erősítette volna meg a szóban forgó elvek elméleti alapkérdéseit, melyeket már a korábbi Alkotmány alapján kialakítottak.

III.

9. Az alkotmányos, törvényes és a bírói gyakorlattal kapcsolatos, fenti 6-8. pontokban hivatkozott alapelvek önmagukért beszélnek. Legtöbbjük részletekben vagy akár teljes egészében is megtalálható az ítéletben. Azonban két fontos problémát kell figyelembe vennünk.

10. Először, a “Vonatkózó hazai jog és gyakorlat” fejezet, és az ítélet további pontja *nem tartalmazzák az összes rendelkezést melyre hivatkozni kellett volna, és melyet idézni kellett volna*. Ez mindenekelőtt az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjára vonatkozik, melyre az Alkotmánybíróságról szóló törvény 26. és 27. §§-ai hivatkoznak (mindkettőt teljes egészében idézi a “Vonatkózó hazai jog és gyakorlat” fejezet). Nem lehet megállapítani a hivatkozott két § tartalmát anélkül, hogy az Alaptörvény említett cikkét ne idéznénk. Mi több, az Alaptörvény 24. cikk (3) b) pontját sem idézték, annak ellenére, hogy elválaszthatatlanul összekapcsolódik a 24. cikk (2) d) ponttal olyan értelemben, hogy közvetlenül és egyértelműen szabályozza annak következményeit, ha az Alkotmánybíróság gyakorolja a 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában foglalt jogait.

11. Másodszor a “Vonatkózó hazai jog és gyakorlat” fejezet olyan rendelkezéseket is idéz, melyeknek semmi szerepe nincs a hazai jogorvoslati lehetőségek “kimerítésével” kapcsolatos következtetés megindokolásában (ez vonatkozik a 8. cikk megsértésével kapcsolatos megállapításra is, de a többséggel való vitám nem ezzel kapcsolatos); azokat nem vették figyelembe, vagy nem is hivatkoztak rájuk, illetve ha volt is hivatkozás, az csak formális és ezért felületes (így például az ítélet 49. §-ában történt hivatkozás az Alkotmánybíróságról szóló törvényre; lásd a 12. §-t lent). Erről Konstantin Stanislavsky mondása jut eszembe: “ha puska lóg a falon az első jelenetben, akkor az utolsóban el is kell sütni azt”. Az ítéletben idézett nemzeti jogszabályokat “nem sütik el”. Az idézetek szelektívek. Ezért a nemzeti jog tekintetében félrevezetőek.

12. Így nem meglepő, hogy miután néhány releváns hazai jogszabályt idéznek de más – amint később bemutatom - nem kevésbé fontos jogszabályt nem, a többség az alábbi következtetésre jut (a 49. §-ban):

“A Bíróság megállapítja, hogy az Alkotmánybíróságról szóló törvény 27. és 55. §§-i alapján az alkotmányos jog hiánya kizárja az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatát. A Kormány nem bizonyította, hogy létezik olyan alkotmányos jog vagy helyi

joggyakorlat, mely a siker lehetőségével biztosítaná egy magánszemély számára, hogy a rendőrség beavatkozását kérje a magánélete megvédése érdekében (ld. *mutatis mutandis*, *Apostol v. Georgia*, no. 40765/02, § 39, ECHR 2006-XIV). Ebből az következik, hogy a kérelmet a hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítésének elmulasztása miatt nem lehet elutasítani.”

13. Elvi alapon nem tudok egyetérteni a hazai jog *semmilyen* felületes szemellenzős, önkényes vagy erőltetett értelmezésének. A jelen ügyben a hazai jogot másképp kellett volna értelmezni, és ez az értelmezés a fenti döntéssel homlokegyenest ellenkezőnek is mondható. A többség biztosan az ellenkező értelmezésre jutott volna, ha nem csak az Alkotmánybíróságról szóló törvény 27. és 55. §§-it (apropó, az 55. § rendelkezései csak közvetve kapcsolódnak a vizsgált problémához) olvasták és értelmezték volna, hanem a nemzeti jognak az Alkotmánybíróság azon jogaival kapcsolatos egyéb rendelkezéseit is, melyek alapján jogosult az ítéleteknek az Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálni, és jogosult az ítéleteket megsemmisíteni. Véleményemben később még részletesen foglalkozom ezekkel az “egyéb rendelkezésekkel”.

14. De mielőtt a magánélet (és az ahhoz kapcsolódó személyes biztonsághoz való jog) a magyar jogban alkotmányjogi panasz útján biztosított alkotmányos védelmének (a szó széles értelmében felfogott) eljárási aspektusait elemeznénk, megdöbbenésemet kell kifejeznem, hogy az ítélet “alkotmányos jog hiányáról” beszél.

Rejtély számomra mit ért a többség az *Apostol v. Georgia* (a fenti 12. §-ban hivatkozott ügy; az alábbi 31-35. §-okban összehasonlítom azt az ügyet a jelen esettel) ügyből kivett mechanikus, és ezért kritikátlan hivatkozás alatt. *Milyen* jog “hiánya”? Talán a magánülethez való jog? De a magánülethez való jogot (és az ehhez kapcsolódó személyes biztonsághoz való jogot) kifejezetten biztosítja az Alkotmány. Ezt minden lehetséges eszközzel védeni lehet, “az erőszak bármely közvetlen és nyilvánvaló fenyegetése esetén”, többek között azzal, hogy a rendőrség a gyűlöletkeltő, és erőszakra izgató tüntetéseket köteles feloszlatni és az elkövetők ellen büntetőeljárást indítani (mely a bűncselekmény súlyához igazodik). Alaptalan arra számítani, hogy ezek az elméleti tételek már nem élnek, tekintettel arra, hogy az Alkotmány megváltozott. A “Vonatkózó hazai jog és gyakorlat” szakasz egyértelműen tartalmazza, hogy a magánülethez való jogot egyértelműen és kétségtelenül biztosítja a magyar hazai jog (mindenekelőtt az alkotmányjog), és ezt az ítélet 48. §-ban a többség maga is kifejezetten megerősíti. Talán a többség az állítólagos “alkotmányos jog hiánya” alatt nem is a magánülethez való anyagi jogot, hanem azt az eljárási jogosultságot érti, melynek alapján egy személy alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére jogosult? De nem. Világos a “Vonatkózó hazai jog és gyakorlat” fejezetben a többség által – bár nem kimerítően - idézett és hivatkozott hazai jog, mégpedig az Alkotmánybíróságról szóló törvény 27. § alapján, hogy ez a jog nem lehet

az alaptörvény-ellenes bírósági döntés ellen, vagy „a bírói döntés hiánya miatt” biztosított alkotmányjogi panasz benyújtásához való jog (többek között, ha “nincs jogorvoslati lehetőség a jogsérelmek orvoslására, vagy a kérelmező már kimerítette jogorvoslati lehetőségeit”). De ez még világosabb az Alaptörvény 24. cikke alapján, melynek vonatkozó rendelkezéseit *nem* idézi az ítélet.

Akkor vajon mit jelenthet az állítólagos “alkotmányos jog hiánya”? Semmit. Sajnálom, hogy ezt kell mondanom, de ez egy puszta szólam, nem több mint szavak együttese, melynek semmi köze a *jogi realitáshoz*.

15. A jelen esetben a nemzeti jog kifordított félreértelmezése a magyar jogra és a Bíróság esetjogára való hivatkozásokkal, vagy azok elhagyásával kapcsolatban alkalmazott három leleményes, de félrevezető manővernek köszönhető. Az első manőver eredményeképpen eltorzul, vagy elsikkad az ítéletben az Alkotmánybíróság jogosultságaival közvetlenül kapcsolatos hazai jog néhány releváns (alkotmányos és törvényes) rendelkezése. A második trükk abban áll, hogy a Legfelsőbb Bíróság és az Alkotmánybíróság legfontosabb alapelvi megállapításait figyelmen kívül hagyják, annak ellenére, hogy szó szerint idézik őket. A harmadik szerint a többség következtetése melyet a fenti 12. §-ban idéztem, miszerint “a kérelmet a hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítésének elmulasztása miatt nem lehet elutasítani”, többek között, a Bíróság olyan esetjogán alapul, melynek a jelen ügghöz semmi köze sincs. Ezen manőverek így együttesen azt mutatják, hogy a végső döntés és a Kormány hazai jogorvoslati lehetőségekkel kapcsolatos kifogásának elutasítása a magyar Alkotmánybírósággal (és nem csak azzal?) szembeni előítéleten alapul, amelynek az a lényege, hogy ez a jogalkalmazó szervezet feltehetőleg nem rendelkezik elegendő joggal ahhoz, hogy nemzeti szinten hatékonyan védje az emberi jogokat. Az alábbiakban a manővereknek ezzel a fenti mesterhármasával foglalkozom.

IV.

16. Az ítéletben hivatkozott *egyetlen* alkotmányos rendelkezés a VI. cikk mely a magánélethez való jogot biztosítja. A magyar Alaptörvény egyéb releváns rendelkezéseit nem említik. Egyetlen “közvetett” hivatkozás alkotmányos rendelkezésre a 33. pontban található, ahol az Alkotmánybíróságról szóló törvény 27. §-át idézik. A 27. § az Alaptörvény 24.cikk (2) bekezdés d) pontjára utal, de (amint azt a fenti 7. és 10. pontokban már röviden említettem) ezt a rendelkezést elmulasztották idézni az ítéletben, *mintha egyáltalán nem is létezne*. Ez *fatális mulasztás*. Nem kevésbé végzetes az Alaptörvény 23. cikk (3) bekezdés b) pontjának kihagyása, amely közvetlenül hivatkozik a 24. cikk (2) bekezdés b) pontjára és amellyel elválaszthatatlanul összekapcsolódik.

17. Az Alaptörvény 24. cikkére megfelelő figyelmet kellett volna fordítani. Ez a cikk (legalábbis a jelen ügygel kapcsolatos részek) a következőképpen rendelkezik:

(1) Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve.

(2) Az Alkotmánybíróság

...

c) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazott jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját;

d) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját;

...

f) vizsgálja a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközését;

...

(3) Az Alkotmánybíróság

...

(4) Az Alkotmánybíróság a jogszabály felülvizsgálni nem kért rendelkezését csak abban az esetben vizsgálhatja, illetve semmisítheti meg, ha az a felülvizsgálni kért jogszabályi rendelkezéssel szoros tartalmi összefüggésben áll.

...”

18. A jelen Bíróság ítélete csak akkor lehet hiteles, ha megfelelő figyelmet fordítanak minden hazai alkotmányos és törvényes jogszabályra, és a legfelsőbb nemzeti bíróságok joggyakorlatában kialakult releváns alapelvekre. Rendkívül torzító hatása lehet a nemzeti jogi környezet értelmezésére, ha valamely releváns rendelkezést figyelmen kívül hagyunk, különösen abban az esetben, ha mindez azzal párosul, hogy más rendelkezésekre nagyobb hangsúlyt fektetünk. Az az ilyen ítélet *nem a jogon alapul*. Rendkívül sajnálatos, hogy a jelen ügyben ez történt. Az

Alaptörvény 24. cikkének rendelkezéseit semmilyen körülmények között nem kellett volna indokolatlanul figyelmen kívül hagyni, *úgy, mintha azok, egyáltalán nem is számítanának*. Ha megfelelő figyelmet szenteltek volna ezeknek a rendelkezéseknek, és (amint azt a régi, és általánosan elfogadott értelmezési alapelvek a jelen ügghöz hasonló esetekben előírják), összefüggésükben, és az Alkotmánybíróságról szóló törvény 27. §-ának (mely az Alaptörvény 24. cikkének rendelkezéseit hivatott támogatni, és nem fordítva), valamint az Alaptörvény 6. cikkének értelmezésével folytatják le, akkor arra a kérdésre, hogy vajon az Alkotmánybíróság megvizsgálta volna-e a kérelmezők alkotmányjogi panaszát, amennyiben benyújtják azt, pozitív válasz született volna. Igen, természetesen megvizsgálta volna. Megsemmisíthette volna az Alkotmánybíróság a Kúria 2015. szeptember 23-i ítéletét (és vagy, ha már itt tartunk, a 2016. január 6-i ítéletét, melyre az ítélet 26. §-ában történik utalás, majd ezt követően nem említik újra)? Igen megsemmisíthette volna. Egy alkotmányjogi panaszt a magyar jog alapján a 35. § első pontja szempontjából a jelen ügy körülményeinek figyelembevételével hatékony jogorvoslatnak kellett volna tekinteni.

19. A magyar alkotmányjogi panasz modellje nem új a strasbourgi bíróság számára, sem a régi magyar alkotmány (és a régi Alkotmánybírósági törvény) sem az új Alaptörvény (és az új Alkotmánybírósági törvény) alapján. Ez a joganyag valóban nem általános. Elképzelhető, hogy *nem mindig* minősül a 35. cikk 1 pont szempontjából hatékony jogorvoslatnak. De a “nem mindig” nem egyenlő a “nem”-mel. Egy alkotmányjogi panasz, különösen az alkotmányos felülvizsgálat magyarországi nagy hagyományainak figyelembevételével talán bizonyos esetekben valóban nem tekinthető hatékony jogorvoslatnak, de *ezt nem lehet kizárni*. Ez a vizsgált eset összes körülményétől és az alkotmányjogi panasz típusától függ.

20. Ismeretes ugyanezen alperes Állam elleni, nemrégiben lefolytatott eljárás, a *Karácsony and Others v. Hungary* ([GC], nos. 42461/13 és 44357/13, ECHR 2016; apropó, még csak nem is említik ebben az ítéletben), ahol a Nagykamara elfogadta a kérelmezők érvelését, mely szerint háromféle alkotmányjogi panasz létezik: (i) a 26. § (1) bek. alapján; (ii) a 27. § alapján; és (iii) a 26. § (2) bek. alapján (ld. fent 71. és 77. §§). A Nagykamara mindegyiket megvizsgálta abban a tekintetben, hogy az adott ügyben megfelelnek-e a 35. cikk 1. pontjában foglalt követelményeknek. A 26. § (1) bek. és a 27. § alapján lefolytatandó eljárások tekintetében (“az általános alkotmányjogi panasz kizárólag akkor [alkalmazható] ha ... alkotmányellenes jogszabályt alkalmaztak valamely bírósági eljárásban” és “jogerős ítéletekkel szemben”) a Bíróság arra jutott, hogy azok *a szóban forgó esetben* “nem álltak a kérelmezők rendelkezésére” (ld. fent 77. §). Ami a harmadik fajta alkotmányjogi panaszt illeti, mégpedig a 26. § (2) bekezdése alapján rendelkezésre állót, a Bíróság megállapította, hogy *az*

adott ügyben a 35. cikk 1. pontja szempontjából szintén nem tekinthető hatékony hazai jogorvoslatnak, mivel “olyan különleges panasz, mely csak abban az esetben alkalmazható, ahol a kérelmezők jogainak sérelmét alkotmányértő jogszabály alkalmazása okozta, és bírói döntés nem született vagy az állítólagos jogsértés orvoslására nem áll rendelkezésre jogorvoslat” (ld. fent), és mivel a 26. § (2) bek. alapján benyújtott alkotmányjogi panasz sikere esetén az Alkotmánybíróság az adott jogszabályt alkotmányellenesnek nyilvánítja, de nincs hatásköre az alkotmányellenes jogszabály alapján hozott egyedi döntés megsemmisítésére” (ld. fent 79. §). *Abban az ügyben* a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az Alkotmánybíróságról szóló törvény 26. § (2) bek. alapján rendelkezésre álló alkotmányjogi panasz nem alkalmas arra, hogy jogorvoslatot biztosítson az állítólagos jogsértésre, és így a 35. cikk 1. pont szempontjából nem hatékony jogorvoslat (ld. fent 82. §). Mégis, a *Karácsony and Others* ügyben lefolytatott elemzés, amely csak a bírósági döntésekkel szemben rendelkezésre álló alkotmányjogi panaszokkal foglalkozik, egyáltalán nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy egy ilyen panasz hatékony hazai jogorvoslat *lehessen más körülmények között*, és elvárható legyen a kérelmezőktől, hogy ezt a jogorvoslatot is kihasználják mielőtt a jelen Bírósághoz fordulnak. A *Karácsony and Others* ügyben hozott ítélet kizárta az Alkotmánybíróságról szóló törvény 26. § (1) bek. és 27. § alapján rendelkezésre álló alkotmányjogi panasz alkalmazhatóságát, és úgy döntött, hogy a 26 § (2) bek. alapján rendelkezésre álló alkotmányjogi panasz a 35. cikk 1. pontja szempontjából *az adott ügyben* a kérelmezők számára nem hatékony jogorvoslat. A mi ügyünk azonban lényegesen különbözik a *Karácsony and Others* ügytől. Abban az ügyben az állítólagos (és megállapított) jogsértés nem valamely magyar bíróság ítéletén alapult, melyre az Alaptörvény 24. cikk (2) bek. d) pontja hivatkozik, hanem a nemzeti országgyűlés döntésén, amely nem érintette az említett cikk értelmezésében “egyedi ügyben alkalmazott jogszabály(okat)”, hanem parlamenti képviselőkre alkalmazandó szankciókra vonatkozott. Amennyiben, mint a jelen esetben is, az alkotmányjogi panaszt *kifejezetten lehetővé teszik valamely bírói ítélet ellen*, és ezen felül, ha az Alkotmánybíróság kifejezetten *köteles megsemmisíteni* a döntést, ha ellentétes az Alaptörvénnyel (ld. 22 és 23. §§ lent), lehetetlen *előre* eldönteni, hogy az adott jogorvoslat a 35. cikk 1. pontja szempontjából nem hatékony.

21. Az ügyek nem egyformák “még a Magyarország elleni olyan ügyek sem, amelyek, így vagy úgy, azt a kérdést vizsgálják, hogy a 35. cikk 1. pontja szempontjából az alkotmányjogi panasz hatékony jogorvoslat-e (vagy esetenként nem). Például (hogy csupán a közelmúlt joggyakorlatára korlátozzuk magunkat), a *Szabó and Vissy v. Hungary* (no. 37138/14, 12 January 2016) ügyben, ahol a kérelmezők a 8. cikkre hivatkoztak, a Bíróság elfogadta, hogy az Alaptörvénnyel állítólagosan ellentétes jogszabállyal

szemben benyújtott alkotmányjogi panasz “olyan hatékony jogorvoslat, melyet az adott körülmények között ki kell érdemíteni” (40. §) A *Miracle Europe Kft v. Hungary* (no. 57774/13, 12 April 2016) ügyben, ahol a kérelmező a 6. cikk 1. pontjára hivatkozott, a Bíróság elfogadta, hogy “a kérelmező olyan alkotmányjogi panaszt nyújtott be, mely a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos jogot tartalmazta”, és ezért “az adott körülmények között ez hatékony jogorvoslat volt” (35. §.). És még folytathatnám a sort.

Ismételni szeretném: az eset összes körülményeit és az adott alkotmányjogi panasz fajtáját kell megvizsgálni ahhoz, hogy egy alkotmányjogi panaszról megállapíthassuk, hogy a magyar rendszer alapján hatékony jogorvoslat-e vagy sem.

22. A *Karácsony and Others* (id. fent) ügyben a Bíróság mindhárom alkotmányjogi panaszt megvizsgálta (bár kettővel csak futólag foglalkozott mivel az adott ügyben a kérelmezők esetében nyilvánvalóan alkalmazhatatlanok voltak) abból a szempontból hogy vajon az adott ügyben megfelelnek-e a 35. cikk 1. pontjában foglalt követelményeknek.

A jelen ítéletben azonban a többség számára kielégítő az az “esernyő” megállapítás, hogy “(a) Kormány nem bizonyította, hogy létezik olyan alkotmányos jog vagy helyi joggyakorlat, mely a siker lehetőségével biztosítaná egy magánszemély számára, hogy a rendőrség beavatkozását kérje a magánélete megvédése érdekében” (ld. az ítélet 49. §-a melyet a fenti 12. pontban hivatkozom). A többség úgy jut erre a következtetésre, hogy az Alkotmánybíróságról szóló törvény 27. és 55. §§-it veszi figyelembe (melyeket a fenti 13. pontban említék, és ahol az utóbbi § rendelkezései a jelen vizsgálatot csak közvetve érintik), de szellemes módon hallgat az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés b) pontjáról mely szerint az Alkotmánybíróság “a (2) d) § alapján biztosított hatáskörében az Alaptörvényt sértő minden bírói ítéletet megsemmisíthet”. Ez a “(2) d)” § (amely az Alaptörvény 24. cikk (2) d) pontját jelenti) szintén sehol nem jelenik meg az ítéletben, bár közvetlenül hivatkozik rá az Alkotmánybíróságról szóló törvény 27. §-a, amely a többség véleménye szerint formálisan alkalmazható lett volna a kérelmezők esetére, de nem biztosította a “siker reményét”, ezért a 35. cikk 1. pontja szempontjából nem hatékony jogorvoslat.

Mit jelent itt a “siker reménye”? Jelentheti azt, hogy Alkotmánybíróság megsemmisítheti a Kúria ítéletét, ha a kérelmezők azt megtámadják? Ez a lehetőség a hazai jogban mindenképpen létezik, bármit is mond (vagy nem mond), ez a Bíróság. Természetesen azon a papíron, melyre a jelen ítéletet írták “nincs remény a sikerre”, ha a megsemmisítésre vonatkozó (“bármely bírói ítélet megsemmisítése”) legfontosabb *alkotmányos* rendelkezés feledésbe merül.

23. Az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés b) pontjára való hivatkozás következtében a hazai jogorvoslatok “kimerítésére” vonatkozó döntés (ld.

ítélet 49. pont, melyet a fenti 12. pont idéz) logikája kártyavárként omlik össze az alábbi, egyszerű, három lépésben:

Első lépés: Az Alkotmánybíróságról szóló törvény 27. §-a lehetővé teszi, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bek. d) pontja alapján alkotmányjogi panaszt nyújtsanak be (“benyújthat”) alaptörvény-ellenes bírósági határozatokkal szemben.

Második lépés: az Alaptörvény 24. cikk (2) bek. d) pontja nem csak megengedi, hanem *kötelezi* az Alkotmánybíróságot, hogy ezen alkotmányjogi panasz alapján megvizsgálja, hogy a kifogásolt bírói döntés megfelel-e az Alaptörvénynek.

Harmadik lépés: az Alaptörvény nemcsak megengedi, hanem *kötelezi* az Alkotmánybíróságot, hogy az Alaptörvény 24. cikk 2. bekezdésében biztosított hatáskörében megsemmisítse az adott bírósági döntést, ha az ellentétes Alaptörvény bármelyik rendelkezésével, beleértve a VI. cikket mely a magánélethez való jogot biztosítja (és/vagy a IV. cikket, amely a személyes biztonságához való jogot biztosítja).

Akiknek van szemük azok látnak –vagy legalábbis látniuk kellene. Az olvasó számára valószínűleg örök titok marad, hogy a többség miért döntött úgy, hogy az Alkotmánybíróságról szóló törvény 27. § alapján rendelkezésre álló alkotmányjogi panasz a kérelmezők esetében immár nem minősül hatékony jogorvoslatnak.

24. Egy olyan nemzetközi bíróság, mint az Emberi Jogok Európai Bírósága nem kezdhet spekulációkba arról, hogy milyen jogszabályt lehetett volna, vagy kellett volna a kérelmezőknek a jelen ügyben az Alkotmánybírósághoz benyújtott alkotmányjogi panasszal megtámadni. A Bíróság azt a lehetőséget sem utasíthatja vissza, hogy létezik olyan jogszabály, melyet a Kúria a kérelmezők esetében alkalmazott, és melyet alkotmányjogi panasszal kellett volna megtámadni, melynek eredményeképpen alaptörvény-ellenességet állapíthattak volna meg, és amely a Kúria szóban forgó ítéletének (ítéleteinek) megsemmisítését jelentette volna. Valószínűleg ezek a rendelkezések nem a Gyülekezési jogról vagy a Rendőrségről szóló törvény azon rendelkezései, melyeket az ítélet 35. pontja idéz (különösen arra tekintettel, hogy ezeknek a törvényeknek az idevonatkozó rendelkezéseit, melyek a törvénytelen gyülekezés feloszlását teszik lehetővé, az Alkotmánybíróság már “alkotmányosnak” találta 2008-ban; ld. a fenti 7. pont). Mindazonáltal, a Kúria a 2015. szeptember 23-i (és a 2016. január 6-i) ítélete nemcsak ezt a két törvényt alkalmazta, hanem sok más is, beleértve (tekintve a bírósági eljárás szükségszerű komplexitását) a saját hatáskörére vonatkozó, az adott ügy eljárására vonatkozó, az alkotmányos rendelkezések és törvények értelmezésére vonatkozó szabályokat, valamint a rendőrség hatáskörére és rendőrséggel szembeni közigazgatási eljárásra, a belső biztonságra, a közösség tagja elleni izgatás miatt indítandó, vagy beszüntetendő büntető nyomozásra vonatkozó szabályokat. Úgy képelem, hogy ez a lista végtelen

lehet. Azonban nem feladatom (és nem is szándékozom) tanácsokat adni ezzel kapcsolatban. Kielégítő számomra, hogy az adott időszakban – ellentétben a többségi döntéssel, melyet a hazai alkotmányos és törvényes rendelkezések figyelmen kívül hagyásával hoztak - a magyar jog biztosította (és véleményem szerint ma is biztosítja), hogy a kérelmezők helyzetébe (és bármely egyéb helyzetbe) kerülő személyek vitathatatlanul jogosultak arra, hogy a Kúria ítéletét alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybíróság előtt megtámadják.

V.

25. A Legfelsőbb Bíróság és az Alkotmánybíróság esetjogából következő alapelveket a “Vonatkozó hazai jog és gyakorlat” fejezet tartalmazza. Ezek az idézetek azonban pusztán formalitások, mivel a kérdéses megállapításokat később a Bíróság az indoklásban figyelmen kívül hagyja. Ha a Bíróság figyelembe vette volna az említett alapelveket, akkor arra jutott volna, hogy az Alkotmánybíróság nemcsak köteles a kérelmezők által a Kúria 2015. szeptember 23-i (és/vagy a 2016. január 6-i) ítéletét megvizsgálni, de valószínűleg *meg is állapította volna*, hogy az adott ítélet ellentétes az Alaptörvénnyel, és megsemmisítette volna azt, mivel (amint azt a Kormány előadása is tartalmazta; ld. fent 2. pont) a Kúria vagy alaptörvény-ellenes jogszabályt alkalmazott, vagy alaptörvény-ellenesen értelmezett valamely jogszabályt (vagy, hozzátenném, mindkét alapon). Így tehát a magyar alkotmányos és törvényes jog alapján a kérelmezők rendelkezésére álló alkotmányjogi panasz, egyáltalán nem egy jelentéktelen intézmény, hiszen az Alkotmánybíróság a megfelelően benyújtott alkotmányjogi panaszt *köteles volt* érdemben vizsgálni, és már csak azért sem volt jelentéktelen jogintézmény, mert ennek segítségével a kérelmezők 8. cikk által védett jogait *hatékonyan meg lehetett volna védeni*.

26. A Legfelsőbb Bíróság és az Alkotmánybíróság esetjogából következő “Vonatkozó hazai jog és gyakorlat” fejezetben hivatkozott alapelvek meggyőzőek abból a szempontból, hogy az Alkotmánybíróság másként állt volna az ügyhöz mint a Kúria. Egyértelmű, hogy a Kúria tévedett a kérelmezők helyzetének megítélése során. Nyilvánvaló volt a contradiction in terminis, hacsak nem valami még rosszabb, fennállása a Kúria indoklásában, mely szerint “a tüntetés erőszakos cselekmények előfordulása ellenére általában békés jellegű maradt” (ld. az ítélet 26. pontja). Ez az ellentmondás még nyilvánvalóbb a nemzetközi emberi jogok vizsgálatával foglalkozó szervezetek megállapításainak fényében, melyek szerint Magyarországon a roma származású kisebbség ellen rasszizmus és intolerancia erősödött (ld. például, , Vona v. Hungary, no. 35943/10, §§ 26-28, ECHR 2013; a legutóbbi elemzés tekintetében ld. az Európa Tanács

Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezményével kapcsolatban létrehozott Tanácsadó Bizottságának 2016 szeptember 19-i véleményét). Ha a kérelmezők alkotmányjogi panasszal éltek volna, az Alkotmánybíróság megvizsgálta volna, hogy a Kúria értelmezésében a rendőrség jogai abban a tekintetben, hogy gyűlöletbeszéd vagy erőszakra uszítás miatt feloszlassanak (vagy ne oszlassanak fel) egy tüntetést, nem voltak-e túl tágra megfogalmazva, mivel a jogszabály (ha rendszerben értelmezzük, vagyis az adott jogszabályt az esetjog fényében értelmezzük) a tüntetés feloszlításának kötelezettségét írta elő (más szóval, hogy vajon a rendőrség teljesítette-e a gyűlöletre és erőszakra uszító tüntetés feloszlítására vonatkozó azon kötelezettségét, melyet az Alkotmánybíróság a 2008. május 27-i ítéletében a rendőrség kötelezettségeként fogalmazott meg, és amely kötelezettség – feltételezhetően – az Alaptörvény szerint a mai napig is fennáll). Mindazonáltal az olyan szövegek, mint “cigányok, meghaltok”, “leégetjük a házatokat, és benne fogtok meghalni”, “visszajövünk ha a rendőrök elmentek”, nem pusztán “bizonyos erőszakos cselekmények”, melyek nem változtatják meg a tüntetés jellegét, így az “egészében véve békés maradt”. Az ehhez hasonló szövegeket nem tekinthetjük viccnek, és a rendőrség leghatározottabb fellépését követelik meg. Gyűlöletre, és erőszakra uszításnak minősülnek. Ennyi. Pontosan ez vonatkozik arra a tényre is, hogy a tüntetők (mindegy hányan, mivel úgy tűnik, hogy ez nem egy egyedi eset volt) botokkal és korbácsokkal voltak felszerelve, és beton- és kődarabokat dobáltak a kertekbe (feltehetően a roma kisebbség házainak kertjeibe) (ld. az ítélet 11. és 12. pontjait). Az Alkotmánybíróság megtehetette volna – és meg kellett volna tennie -, hogy megvizsgálja, vajon a rendőrség elleni közigazgatási eljárás és a tüntetők elleni büntetőeljárás megszüntetése – az Alaptörvény szempontjából – téves jogszabály-értelmezés eredménye volt-e. Az Alkotmánybíróság megvizsgálhatta volna, hogy a Kúria kifogásolt ítélete önkényes volt-e, és így tovább. Számos szempont lehetett volna, melyek alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálhatta volna az ügyet (és ismétlem, nem feladatom javaslatot tenni ezek körére), ha a kérelmezők alkotmányjogi panaszt terjesztenek elő.

27. Mi több, az Alkotmánybíróság esetjoga alapján feltételezhető, hogy az Alkotmánybíróság a kérelmezők javára döntött volna, ha alkotmányjogi panasszal élnek.

Ez a feltételezés azonban spekulatív, mivel az Alkotmánybíróságnak *nem adatott meg* a döntés lehetősége, és – a Bíróság esetjogában leggyakrabban alkalmazott mondattal élve (ld. többek között *Avotiņš v. Latvia* [GC], no. 17502/07, § 118, ECHR 2016) - “elérkezett az alkalom arra, hogy a problémákat saját jogrendszerük [vagyis a magyar] alapján oldjuk meg”. És mindezt a jelen Bíróság felügyeleti joghatóságának keretében.

És most a Strasbourgi Bíróság azt üzeni, hogy az Alkotmánybíróságnak *nem adatik meg ez a lehetőség*.

28. Ha az Alkotmánybíróság egy alkotmányjogi panaszt követően nem semmisítette volna meg a Kúria ítéletét, semmi kifogásom nem lett volna a többséghez csatlakozni, és egyetérteni abban, hogy a 8. cikket megsértették.

VI.

29. Az a következtetés, hogy “a kérelmet nem lehet elutasítani azon az alapon, hogy a hazai jogorvoslati lehetőségeket nem merítették ki (az ítélet 49. pontja) az *Apostol v. Georgia*, no. 40765/02, § 39, ECHR 2006-XIV) ügyre utal. Érdekes azonban, hogy ez a következtetés, melynek alapján a Kormánynak a hazai jogorvoslatok kimerítésére vonatkozó kifogását elutasították, nem hivatkozik a Bíróság egyetlen más ügyére sem (a 47. pontban található hivatkozások *Akdivar and Others v. Turkey* (16 September 1996, § 65, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV) és *Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina* ([GC], nos. 2312/08 and 34179/08, § 58, ECHR 2013) és a 48. pontban az *S. and Marper v. the United Kingdom* ([GC], nos. 30562/04 and 30566/04, § 66, ECHR 2008) and *Söderman v. Sweden* ([GC], no. 5786/08, § 78, ECHR 2013) az elfogadhatóság egyéb vonatkozásaira utalnak, és nem az alkotmányjogi panaszra; apropó, az utóbbi két ügy alperes Államaiban, az Egyesült Királyságban és Svédországban nincs alkotmányjogi panasz).

30. A (fent hivatkozott) *Apostol* ügy a következő rendelkezést tartalmazza:

“A Bíróság megállapítja, hogy az Alkotmány 89 § 1 (f) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló törvény 19 (1) (e) pontja szerint az alkotmányos jog hiánya az Alkotmány rendelkezéseivel *ratione materiae* ellentétes, és az Alkotmányügyi eljárásról szóló törvény 18 (e) pontja alapján érdemben alkalmatlan a vizsgálatra. Ennél fogva, tekintve, hogy amennyiben nem a jelen Bíróság feladata az Alkotmánybíróság szerepének átvétele és az Alkotmány értelmezése, mivel a Kormány nem felelt meg az öt terhelő bizonyítási kötelezettségnek abban a tekintetben, hogy a nemzeti bírósági gyakorlatban kimutassa a jogerős ítéletek végrehajtását biztosító alkotmányos jog létezését, a Bíróság nem tudta megállapítani, hogy a kérelmező ezen jogát sikerrel érvényesíthette volna az Alkotmánybíróság előtt.”

31. Az *Apostol* ügyre történt (fenti) hivatkozáshoz “*mutatis mutandis*” feltételt kapcsoltak. Ez a feltétel azonban nem “*mutatis mutandis*” hanem “*in toto mutandis*” - vagy valami ilyesmi - kellett volna legyen, mivel a hivatkozott ítélet (és annak szóban forgó pontja) nehezen kapcsolható a jelen üggyhez. Véleményem szerint az *Apostol* ítélet irreleváns, vagy – legalábbis – már nem releváns többé.

32. A (fent hivatkozott) *Apostol* ügy (i) a jelen esettől érdemben teljesen különbözik: Egy adósságra, és nem gyűlöletbeszéddel, erőszakra izgatással, gyülekezési joggal, személyes biztonsággal, stb. vonatkozó bírósági ítélet végrehajtásával foglalkozott; (ii) az Egyezmény másik cikkével (6. cikk első

bekezdéssel) kapcsolatban merült föl, ellentétben a jelen ügygel (8. cikk); (iii) az alperes másik Tagállam (Örményország), amelynek természetesen a magyartól eltérő a jogrendszere; és (iv) immáron 10 éves.

33. A legutóbb említett körülmény a jelen ügy szempontjából nem jelentéktelen. Valójában *nagyon* fontos. Az idő számít. A (fent idézett) *Apostol* részletesen foglalkozik az alkotmányjogi panaszok összehasonlító jogi kérdéseivel, és többek között hivatkozik az alkotmányjogi panasz magyar rendszerére is. Ez a panasz (amely az adott időben, a Bíróság véleménye szerint hasonlított az örmény megfelelőjére) “a 35. cikk szempontjából” nem volt hatékony jogorvoslat, mert a magyar Alkotmánybíróság “csak általánosságban volt jogosult jogszabályok alkotmányosságának vizsgálatára, és az Állam magánszemélyekkel szembeni intézkedéseit nem volt jogosult megsemmisíteni vagy módosítani” (hiv. fent 41. pont). Ez az állítás az Emberi Jogok Európai Bizottságának egy sokkal korábbi döntésén alapul, amelyet még 1993-ban a *Vén v. Hungary* (no. 21495/93, 30 June 1993, nem nyilvános) ügyben hoztak. Egy ilyen elemzés 1993-ban, vagy még akár 2006-ban is helytálló lehetett, amikor a *Vén és az Apostol* ügyekről döntöttek. Ma viszont (vagyis a jelen ítélet kihirdetésének időpontjában) 2017-et írunk. A magyar Alaptörvény, amely a korábbi, *Vén és Apostol* ügyek alapjául szolgáló, Alkotmányt váltotta fel, 2012. január 1. lépett hatályba. Bárhogyan is vesszük, nagyon friss alkotmányos dokumentum. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény szintén nagyon friss, az új Alaptörvénynek megfelelően fogalmazták meg, és az Alaptörvény céljait szolgálja. Az Alaptörvény - a megfogalmazása, elfogadása, és tartalma körül kialakult számos ellentmondás (beleértve az Alkotmánybíróság hatáskörének a jelen ügyeket nem érintő területeken történt leszűkítését) ellenére olyan rendelkezéseket tartalmaz, melyek alapján nem lehetséges az olyan felületes címkézés, mint például az a vád, hogy ezek a rendelkezések nem teszik lehetővé az Alkotmánybíróság számára, hogy bármi többet tegyen mint “csupán... általában felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, és... az Állam által magánszemélyek ellen foganatosított egyedi intézkedéseket nem semmisítheti meg, és nem módosíthatja. Ezt elemeztem a fenti 17-23 pontokban.

34. Bárhogyan is alakult a magyar jog 2006-ban, vagy akár 1993-ban, semmi jelentősége nincs a *jelenlegi* magyar jog jelen Bíróság (vagy bármilyen más Bíróság) általi elemzése tekintetében, annak, hogyan értékelte korábban a Bíróság a magyar jogot.

35. És – micsoda hivatkozás! Micsoda idézet!

A (fent idézett) *Apostol* jelen ítélet 49. pontjában található konklúzióban idézett pontja *nem* foglalkozik a magyar alkotmányjogi panasszal – hanem az örményország-beli alkotmányjogi panaszra vonatkozik! És az “alkotmányos jog” örményország-beli, és nem a magyarországi hiányáról beszél! Az örmény Alkotmány 89. § 1 (f) pontjára és az örmény Alkotmányügyi Eljárási törvény 18 (e) pontjára hivatkozik. A jelen ítélet az

Apostol ügyből azt a következtetést vette át, hogy *Örményországban* “nincs alkotmányos jog”, - de hókusz-pókusz! –ezt a magyar Alkotmánybíróságra vonatkozó törvény 27 és 55 §-aiból vezette le, ami azt jelenti, hogy a magyar jog rendelkezéseinek mátrixába helyezte a “testreszabott” következtetést. De Magyarországon, amint azt a fenti 14. pontban kiemelttem, értelmetlen bármilyen misztikus “alkotmányos jog hiányáról” beszélni.

36. Nagyon meggyőző érveket kellene felhozni annak érdekében, hogy megcáfoljuk az Alaptörvény 24. cikk (3) b) pontjának azon rendelkezését, mely szerint az Alkotmánybíróság “a (2) d) pont alapján” köteles az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntések megsemmisítésére” és azt *contra legem* jogosult értelmezni, amely véleményem szerint teljesen hatástalan próbálkozás. Ehelyett az ítéletben a (fent idézett) *Apostol*, egy tízéves ügy absztrakt és kétséges hivatkozása található. Az *Apostol* ügy valaha releváns lehetett, hasonlóan a jelenlegihez, de ma már nem az.

37. Megkérdézhetnénk, hogy a jelen ügyben vajon miért “fedezték” fel újra a (fent hivatkozott) *Apostol*-ügyet annak ellenére, hogy a közelmúltban eldöntött, és sokkal inkább releváns (fent hivatkozott) *Karácsony and Others* ügyre sehol, még csak nem is történik említés az ítéletben.

Nem tudok válaszolni.

VII.

38. A többség a hazai jogorvoslati lehetőségek “kimerítése” ügyében hozott döntése során azt állítja, hogy a Kormány elmulasztotta annak bizonyítását, hogy az alkotmányjogi panasz olyan hatékony jogorvoslat volt (és ma is az) melyet a kérelmezőknek igénybe kellett volna venniük.

Főszabály szerint a Bíróság gyakorlata szerint az alperes Államnak kell bizonyítania, hogy a jogorvoslati lehetőségek rendelkezésre álltak, de nem használták ki őket, ha az alperes Állam álláspontja szerint a kérelmet a hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítésének hiánya miatt el kell utasítani. Vajon a Kormánynak milyen bizonyítékot kellett volna szolgáltatnia az adott ügyben? Válaszom a következő lenne: nemzeti jogalkotás (alkotmányos és törvényes), büntetőbíróságok (a Legfelsőbb Bíróság és/vagy a Kúria) és mindenek előtt az Alkotmánybíróság esetjoga - feltéve, hogy az utóbbi kettőnek van releváns esetjoga. Nézzük, hogy a fentiek közül milyen anyag állt a Bíróság rendelkezésére.

39. A többség azt rója föl a Kormánynak, hogy “nem bizonyította olyan alkotmányos jog fennállását, mellyel a siker valószínűségével követelhető a rendőrség beavatkozása a magánélet védelme érdekében”. Bemutattuk, hogy *létezik* ez a jog. Annak mítosza, hogy Magyarországon “hiányzik valamely alkotmányos jog” (megint kérdezem, *milyen* jog?) a (fent hivatkozott) hibásan idézett *Apostol* ügyből származik. A vonatkozó jogszabályokat idézi ugyan az ítélet, de egy lényeges mulasztással. A

Kamara a hazai jogot oly módon értelmezte, hogy a jog rendelkezéseivel ellentétes eredményre jutott. De ez nem a Kormány hibája. Mindazonáltal az ő problémájukká válhat (ld. az alábbi 41. pontot).

40. A többség szerint a Kormány annak bizonyítását is elmulasztotta, hogy a ... hazai joggyakorlat szerint egy magánszemélynek joga van [ilyen] intézkedést követelni”. Ez rendkívül önkényes. Itt csak magamat ismételhetem. Az új Alaptörvény 2012 január 1-jén lépett hatályba. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény ugyanazon a napon lépett hatályba. A gyűlöletre és az erőszakra izgató tüntetés, mely a jelen ügy tárgyát képezi, 2012. július 25-én történt. A Kúria szóban forgó ítélete 2015. szeptember 23-án született (és egy másik ítélet ezt követően, 2016. január 6-án). Közhely és banalitás lenne azt mondani, hogy a gyűlöletre, és az erőszakra izgató tüntetések nem gyakoriak a tagállamokban, vagy Magyarországon, még annak figyelembevételével sem, hogy az adott országban, amint a fenti 26. pontban említettem, a roma kisebbséggel szembeni intoleráns légkör uralkodik. Még ha feltételezzük is, hogy 2012-óta más (nem roma ellenes) gyűlöletre és erőszakra izgató tüntetések zajlottak, melyeket a rendőrségnek a magyar jog alapján fel kellett oszlatni, nem valószínű, hogy 2012. január 1-jét követően Magyarországon (i) többször előfordult volna, hogy a rendőrség *nem oszlatott föl valamilyen tüntetést*; (ii) amennyiben ezek a tüntetések nem voltak feloszlatva, az érintettek *hiába kerestek jogorvoslatot magyar bíróságok előtt* (kivéve az Alkotmánybíróságot) többek között magánéletük védelmét biztosító megfelelő rendőri intézkedés érdekében; (iii) abban az esetben, hogyha az általuk kezdeményezett bírósági eljárás nem állt rendelkezésre, akkor a kérelmezők *számára nem állt rendelkezésre az a lehetőség, hogy az ügyet alkotmányjogi panasz útján Alkotmánybíróság elé terjesszék*; (iii-b) az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz kézhezvétele ellenére *nem vizsgálta meg* ügyüket; vagy (iii-c) az Alkotmánybíróság a benyújtott alkotmányjogi panaszt nem a kérelmező javára ítélte meg. Hóbortos ötlet a Kormánytól azt követelni, hogy *ilyen* “hazai joggyakorlat” fennállását bizonyítsa, amikor ilyen ügyek nem is léteznek, (sőt olyanok sem, melyek többé kevésbé “azonosak”). Ez figyelmen kívül hagyja a *lex non cogit ad impossibilia* elvét. Szintén figyelmen kívül hagyja a Nagykamara egyértelmű, és világos kijelentését - amely közhely ugyan, de ez nem ok arra, hogy figyelmen kívül hagyjuk - nevezetesen, hogy “mindig elkövetkezik az a nap amikor egy jogszabályt első ízben kell alkalmazni” (ld. see *Kudrevičius and Others v. Lithuania* [GC], no. 37553/05, § 115, ECHR 2015).

Ez a nap – a rendőrség gyűlöletre, és erőszakra uszító tüntetésekkel kapcsolatos hatáskörével, valamint a faji előítélet által indított bűncselekményekkel kapcsolatban elmaradt büntetőeljárás tekintetében - elkövetkezett volna, ha az ügyet felterjesztették volna az Alkotmánybírósághoz. A jelen Bíróság segíthetett volna abban, hogy ez a nap elérkezzen.

Ezt az alkalmat elmulasztotta.

41. Kiábrándító, hogy a többség a magyar Kormánytól olyasmit követel, mely valószínűleg nem létezik. De még kiábrándítóbb, hogy a többség ugyanakkor aláássa annak lehetőségét, hogy ugyanezt a jövőben is biztosíthassák, mivel a jelen ítéletnek ez a hosszabb távú következménye. A jelen ítélet *más lehetséges kérelmezőket is arra biztat, hogy hasonló, vagy különböző ügyekben ne folyamodjanak az Alkotmánybírósághoz*, még abban az esetben, ha a magyar jog (és az Egyezmény) az ilyen jogorvoslat igénybevételét a Strasbourgi Bíróság eljárását megelőzően megköveteli. Az üzenetet elküldték: a 35. cikk 1. pontja szempontjából a *Magyarországon rendelkezésre álló alkotmányjogi panasz nem hatékony jogorvoslat*, mivel erről a Bíróság nincs meggyőződve— annak ellenére, hogy a magyar Alaptörvény ezt kifejezetten kimondja. Ezenkívül azt állítja, hogy (idézzük fel ismét) az Alkotmánybíróság a hozzá benyújtott alkotmányjogi panasz alapján köteles felülvizsgálni a bírói ítéletek Alaptörvénnyel való összhangját, és megsemmisíteni a kérdéses döntést, ha az ellentétes az Alaptörvénnyel.

Összefoglalva, *ez az ítélet durván megtagadja a magyar alkotmányjog egy fontos elemének figyelembe vételét, és ezzel megkísérli érvényteleníteni azt.*

42. A (fenti 39. pontban hivatkozott) *Apostol* ügyben a Bíróság kijelentette, hogy “nem feladata az Alkotmánybíróság helyébe lépve az Alkotmányt értelmezni”. Ez az elméleti alapvetés a Bíróság több ügyében is elhangzott már. Remélni szeretném, hogy a jövőben is elhangzik még. Ez az egyetlen olyan álláspont, amely megfelel a szubszidiaritás elvének a nemzeti alkotmányok tekintetében.

A jelen ügyben azonban a Bíróság elvállalta a fenti “feladatot” és a magyar Alkotmányt szellemével és egyben betűjével ellentétesen is, *contra legem* értelmezte, anélkül, hogy akár csak utalt volna a legfontosabb releváns rendelkezéseire. Ez az ítélet az alkotmányjogi panaszokkal, mint az alkotmányos jogviták rendezésének eszközeivel, valamint az alkotmányos jogértelmezéssel kapcsolatos nemzeti alkotmányos intézményekkel (és nemcsak a magyarokkal) kapcsolatos *bizalom hiányát* demonstrálja.